

JAK OPRACOWAĆ WŁASNY PROGRAM OCENY DOBROSTANU ZWIERZĄT

Europejskie Stowarzyszenie Ogrodów Zoologicznych i Akwariów (EAZA) Grupa Robocza ds. Dobrostanu Zwierząt

Wprowadzenie

W ostatnich latach nastąpił znaczący postęp w zakresie dobrostanu zwierząt w EAZA, o czym świadczy jego rosnące znaczenie w standardach i procedurach akredytacyjnych EAZA. Obejmują one wymóg posiadania przez członków Polityki Dobrostanu Zwierząt, zawierającej zobowiązanie do prowadzenia Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt, w celu dalszego doskonalenia praktyk w tym zakresie.

Rozpoczęcie pracy może wydawać się przytłaczające i skomplikowane. W związku z tym, aby wesprzeć członków, Biuro Wykonawcze EAZA i Grupa Robocza EAZA ds. Dobrostanu Zwierząt opracowały niniejsze wytyczne. Ten przewodnik „krok po kroku” ma na celu pomóc członkom w ustanowieniu i rozwijaniu ich Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt poprzez dostarczenie zasobów usprawniających ten proces.

Dokument nie będzie zawierał szczegółowych informacji na temat samego dobrostanu zwierząt, konkretnych ocen ani wstępnie zdefiniowanych protokołów lub szablonów. Elementy te powinny zostać określone i opracowane przez poszczególne instytucje, aby zapewnić ich adekwatność do specyficznych wymagań oraz dobrostanu zwierząt. Zamiast tego przewodnik będzie pomagał członkom w poruszaniu się po procedurach podejmowania decyzji, kwestiach do rozważenia i dostępie do zasobów pomocnych w tym procesie. Umożliwi to dostosowanie Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt do wymogów danej instytucji i jej zwierząt.

Pamiętaj, że jest to jedynie wskazówka – możesz zdecydować się na wypróbowanie alternatywnych podejść, dopasowanych do Twojej organizacji, i wyznaczyć cele, które są dla Ciebie osiągalne. Dopóki Twój Program Oceny Dobrostanu Zwierząt jest skuteczny, zachęcamy do wdrażania innowacyjnych pomysłów (zachęcamy do podzielenia się nimi z nami, aby przekazać je społeczności EAZA!).

Tłumaczenie grafiki (Image translation):

1. Co to jest program oceny dobrostanu zwierząt?
2. Dlaczego go potrzebujemy?

3. Jak stworzyć program oceny dobrostanu zwierząt?
4. Od czego zacząć?

Czym jest Program Oceny Dobrostanu Zwierząt?

Program Oceny Dobrostanu Zwierząt obejmuje szereg działań i procedur, w których kluczowym procesem jest przeprowadzanie ocen dobrostanu zwierząt. Obejmuje to oceny różnych zwierząt (lub grup zwierząt) oraz zadania takie jak gromadzenie i analiza danych, ustalanie priorytetów, identyfikacja i rozwiązywanie problemów, tworzenie grup roboczych oraz opracowywanie szablonów ocen dostosowanych do konkretnych osobników, gatunków lub sytuacji.

Aby ułatwić ten proces, przygotowaliśmy zestaw pytań i zagadnień do dyskusji, które należy rozważyć wewnątrz organizacji. Analiza tych kwestii pozwoli upewnić się, że program jest zgodny z potrzebami Twojej organizacji i prowadzi do wymiernych postępów w dziedzinie dobrostanu zwierząt.

Tłumaczenie grafiki: Program Oceny Dobrostanu Zwierząt to systematyczne działania, których głównym celem jest promowanie pozytywnego dobrostanu poprzez jego ciągłą ewaluację. W związku z tym program oceny dobrostanu zwierząt wykracza poza samo przeprowadzanie ocen.

Zatem Program Oceny Dobrostanu Zwierząt to coś więcej niż tylko przeprowadzanie samych ocen. Podczas tworzenia programu konieczne jest wdrożenie wielu procesów, aby zapewnić, że ocena jest odpowiednia, wyniki są właściwie interpretowane, a priorytety przekładają się na realne działania na rzecz poprawy dobrostanu. Jest to proces ciągły, ponieważ każda instytucja zoologiczna różni się stopniem zaangażowania w poprawę dobrostanu oraz zakresem śledzenia najnowszej wiedzy naukowej w tej dziedzinie. Kluczowym aspektem nowoczesnej instytucji zoologicznej jest zdolność do refleksji nad stosowanymi praktykami, poddawania ich w wątpliwość i oceniania ich wpływu na zwierzęta oraz ciągłego dążenia do podnoszenia standardów dobrostanu.

This is a simple example of how you may choose to organise and schedule the different elements of your Animal Welfare Assessment Programme. Each row can be considered a 'project' and the programme is a collection of the projects, each with their own series of actions and outcomes; contributing to the common goal of welfare progression within your institution.

Ultimately, just choose a system that works for your institution and ensures that all the animals at the zoo are part of the programme.

Assessment Project number	Animal/ Species	Assessment template used	Assessment done	Results analysed	Action proposal form submitted	Actions implemented	Follow-up assessment done
1	Lion	General	Jan 2024	Feb 2024	March 2024	March 2024	May 2024
2	Pupfishes	General - aquatics add on	Jan 2024	Feb 2024	March 2024	April 2024	
3	Snowy Owl	General	Feb 2024	Feb 2024	April 2024		
4	Mountain chicken frogs	General - aquatics add on	Feb 2024	March 2024			
5	Elephant	Elephant specific assessment	Feb 2024	March 2024			
6	Desertas wolf spiders	General	Feb 2024	March 2024	April 2024	April 2024	
7	Henkel's lead-tailed geckos	General	March 2024	April 2024	May 2024		
8	Siamang	General	April 2024	May 2024			
9	Toothcarps	General - aquatics add on					
10	White-winged duck	General					
11	Great hornbill						
12	Seychelles giant millipede						

Tłumaczenie grafiki: Jest to prosty przykład tego, w jaki sposób możesz zorganizować i zaplanować różne elementy Twojego programu oceny dobrostanu zwierząt. Każdy wiersz można uznać za

"projekt", a cały program to zbiór tych projektów, z których każdy ma własną serię działań i wyników, przyczyniających się do wspólnego celu, jakim jest postęp w zakresie dobrostanu w Twojej instytucji. Ostatecznie, po prostu wybierz system, który działa dla Twojej instytucji i który zapewnia, że wszystkie zwierzęta w ogrodzie zoologicznym są częścią programu.

Integralną częścią programu jest Ocena Dobrostanu Zwierząt. Wiąże się ona z formalnym badaniem stanu zwierząt pozostających pod Twoją opieką poprzez systematyczne gromadzenie i analizę danych. Aby kompleksowo ocenić dobrostan, niezbędne jest zebranie informacji z różnych obszarów, takich jak warunki środowiskowe (np. natężenie światła, temperatura), żywienie, zdrowie fizyczne oraz zachowanie. Bardzo ważne jest również uwzględnienie dobrostanu zwierząt poza godzinami pracy lub podczas nieobecności personelu – dotyczy to na przykład gatunków aktywnych nocą. Takie holistyczne podejście pomaga w uzyskaniu pełnego obrazu sytuacji. Proces oceny opiera się na zestawie wskaźników (miar), które nadają strukturę szablonowi lub formularzowi oceny dobrostanu.

Tłumaczenie grafiki:

OCENA DOBROSTANU CZĘSTO OZNACZA naukowo zweryfikowany proces, w którym wskaźniki dobrostanu zwierząt określone są na podstawie mierzalnych rezultatów (stanu behawioralnego i fizycznego zwierzęcia), co pozwala na kompleksową ocenę.

AUDYT DOBROSTANU CZĘSTO OZNACZA szereg działań, które można przeprowadzić szybko w celu uzyskania ogólnego obrazu dobrostanu zwierząt. Może być wykorzystany do wskazania obszarów, w których należy przeprowadzić bardziej szczegółowe oceny.

Proces oceny opiera się na zestawie wskaźników, które kształtują szablon lub formularz oceny dobrostanu zwierząt. Terminy „Ocena dobrostanu zwierząt” i „Audyt dobrostanu zwierząt” są powszechnie używane zamiennie. W literaturze i dyskusjach można spotkać oba te pojęcia. Ocena zazwyczaj wiąże się z wyższym poziomem walidacji naukowej i dużą liczbą zwalidowanych wskaźników dobrostanu. Jest to podejście rzetelne naukowo i dobrze odzwierciedlające faktyczny dobrostan zwierzęcia. Z drugiej strony, audyt zazwyczaj oferuje szybszy, bardziej ogólny wgląd w dobrostan, który jest mniej rygorystyczny pod względem naukowym niż ocena. Mimo to audyt jest cennym narzędziem zapewniającym ogólny przegląd sytuacji. Wyniki mogą pomóc w identyfikacji zwierząt wymagających większej uwagi i ustaleniu priorytetów, co pozwoli na przeprowadzenie bardziej szczegółowych ocen w celu uzyskania dokładniejszego zrozumienia ich dobrostanu.

Należy jednak pamiętać, że chociaż stosowanie tych dwóch terminów jest często zamienne, słowo „ocena” jest używane częściej i szerzej do opisu dowolnego zestawu działań mających na celu lepsze zrozumienie dobrostanu zwierząt – jest to termin „nadrzędny”. Niezależnie od wybranego nazewnictwa, kluczowe jest zrozumienie naukowej trafności i ograniczeń stosowanej metody.

EAZA employs the term 'assessment' to encompass various welfare evaluation types, ranging from rapid, broad, overview assessments to determine priorities, to in-depth, scientifically rigorous, species-specific assessments.

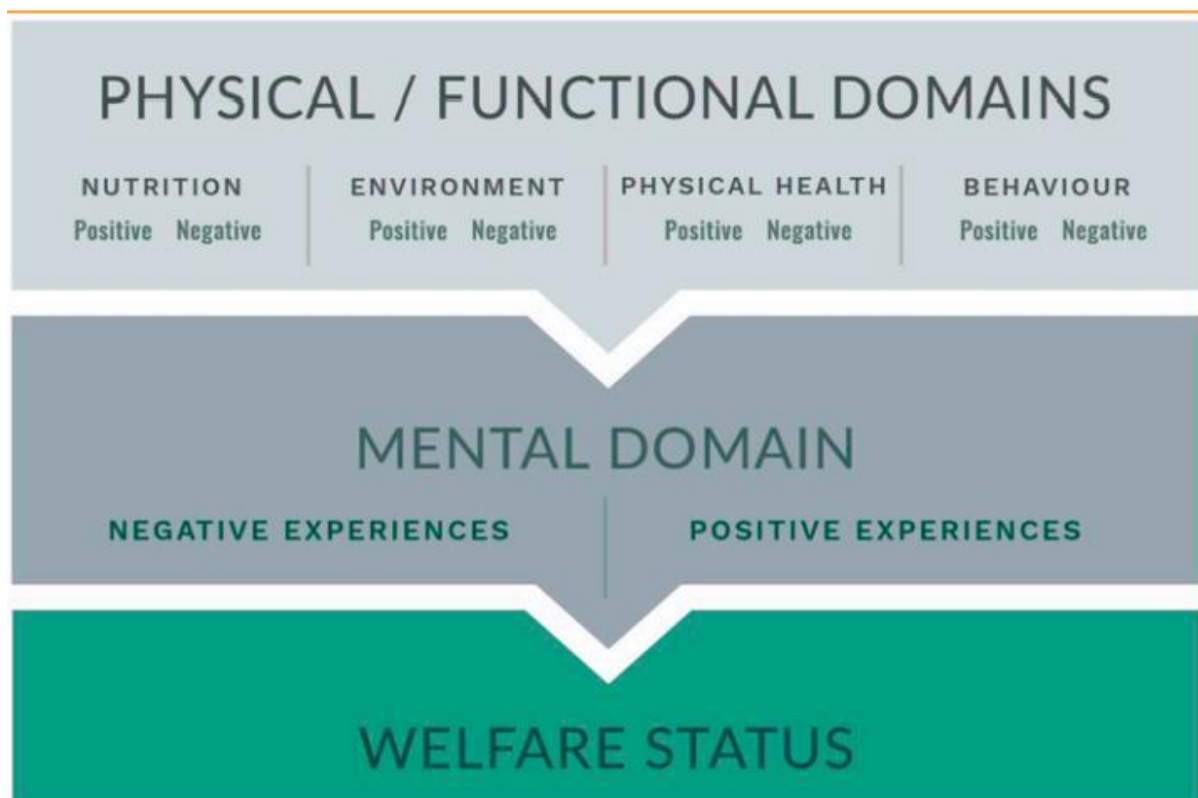

Tłumaczenie grafiki: EAZA posługuje się terminem "**ocena**" w odniesieniu do różnych rodzajów oceny dobrostanu, począwszy od szybkich, szerokich ocen przeglądowych w celu określenia priorytetów, a skończywszy na dogłębnych, naukowo rygorystycznych ocenach dotyczących poszczególnych gatunków.

Czym jest Polityka Dobrostanu Zwierząt?

Polityka Dobrostanu Zwierząt opiera się na podstawowych zasadach i deklaracjach, które wyznaczają kierunki działań instytucji oraz wpływają na procesy decyzyjne, procedury i praktyki związane z dobrostanem zwierząt. Dokument ten powinien szczegółowo określać zaangażowanie instytucji w zapewnienie dobrostanu, zgodnie ze standardami EAZA. Ważne jest, aby polityka uznawała istotność zachowania standardów dobrostanu u wszystkich gatunków i we wszystkich działaniach związanych z opieką nad zwierzętami w danej instytucji, promując tym samym podejście kompleksowe.

Kompleksowe podejście do dobrostanu zwierząt polega na uwzględnieniu wszystkich aspektów wpływających na zwierzę, w tym czynników fizycznych, fizjologicznych i psychologicznych. Powszechnie przyjęty model „5 domen” autorstwa Mellora i in. (zaktualizowany w 2020 r.) został opracowany, aby zapewnić ustrukturyzowane ramy dla tego procesu. Model ten obejmuje cztery „domeny fizyczne” – środowiskową, żywieniową, behawioralną i zdrowotną – które wspólnie kształtują „domenę psychiczną”, odzwierciedlającą ogólny stan dobrostanu zwierzęcia.

Tłumaczenie grafiki:

DOMENY FIZYCZNE / FUNKCJONALNE

(PHYSICAL / FUNCTIONAL DOMAINS)

<i>Domena</i>	<i>Aspekty</i>
NUTRITION (ŻYWIENIE)	<i>Pozytywne / Negatywne</i>
ENVIRONMENT (ŚRODOWISKO)	<i>Pozytywne / Negatywne</i>
PHYSICAL HEALTH (ZDROWIE FIZYCZNE)	<i>Pozytywne / Negatywne</i>
BEHAVIOUR (ZACHOWANIE)	<i>Pozytywne / Negatywne</i>

DOMENA PSYCHICZNA

(MENTAL DOMAIN)

<i>Doświadczenia</i>
NEGATIVE EXPERIENCES (NEGATYWNE DOŚWIADCZENIA)
POSITIVE EXPERIENCES (POZYTYWNE DOŚWIADCZENIA)

STATUS DOBROSTANU

(WELFARE STATUS)

The Mental Domain

The Mental Domain (also known as The 5th Domain) is the most important of the 5 Domains. It is the experience of the animal; what they are likely feeling as a result of the conditions within the four Physical/Domains, and how they are coping.

The Mental Domain represents the welfare status of the animal.

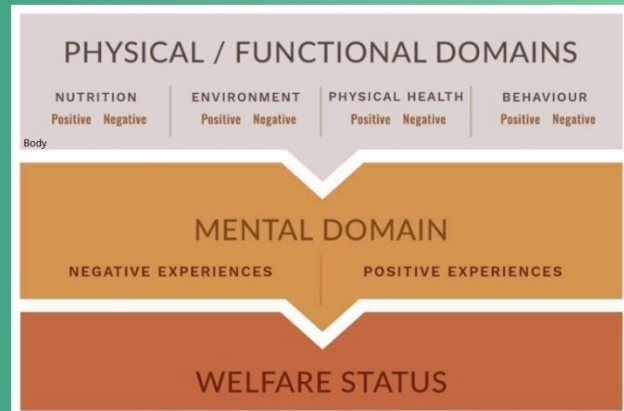
However, this presents a huge challenge! We can never truly know how an animal is feeling and what their experience is. Feelings and 'affective states' are a subjective experience which we can only make assumptions on based on the information that we have. This information is gathered as part of the four Physical Domains and then we can make an informed judgement on the animal's welfare status.

The more accurate output-based information that we have, combined with species knowledge, the more accurate our judgement is likely to be.

Research scientists and animal management practitioners are increasingly discovering more ways that we can gather information on the animal's feelings. For example, use of thermography to measure changes in peripheral blood flow associated with different affective states, and research into cognitive bias testing as a reflection of whether an animal has an optimistic or pessimistic outlook.

However, we must be realistic about the extent that zoo teams can conduct welfare assessments which 'measure' the Mental Domain for all the animals.

This does not mean that we cannot make some very informed assumptions about the Mental Domain with information that we can gather. Scientifically validated animals welfare indicators give us the most accurate information for this.

We can identify behaviours, measure physiological parameters and look at physical health, which will indicate the animal's experience. For example, we know from our own experience that arthritic joints will be painful, therefore it is fair to assume that this will be painful for other animals too. We know that social isolation of a social species is likely to cause loneliness and feelings of insecurity, an animal moving playing is likely to be joyful and an animal expressing species appropriate feeding behaviours is likely to be experiencing feelings of satisfaction and contentment.

Combining our own experience of subjective feelings, with our knowledge of species-specific behaviours and parameters is called **Critical Anthropomorphism**. It is important to avoid **Classical Anthropomorphism**, which is where we attribute human characteristics to non-human animals or objects. For example, a 'smiling' dolphin, or assuming that non-human animals are 'lonely' when they are a solitary species.

Using Critical Anthropomorphism with the data we collect and a good understanding of the animals natural history, can provide us with a good understanding of the Mental Domain and therefore the animal's welfare status.

Tłumaczenie grafiki: Domena mentalna (znana również jako piąta domena) jest najważniejszą z 5 domen. Jest to doświadczenie zwierzęcia; co prawdopodobnie czują w wyniku warunków panujących w czterech domenach fizycznych i jak sobie z tym radzą. Domena mentalna reprezentuje status dobrostanu zwierzęcia.

Stanowi to jednak ogromne wyzwanie! Nigdy tak naprawdę nie dowiemy się, jak czuje się zwierzę i jakie jest jego doświadczenie. Uczucia i "stany afektywne" są subiektywnym doświadczeniem, na podstawie którego możemy jedynie snuć przypuszczenia, bazując na posiadanych przez nas informacjach. Informacje te są gromadzone w ramach czterech domen fizycznych, a następnie możemy dokonać świadomej oceny stanu dobrostanu zwierzęcia. Im dokładniejsze informacje oparte na wynikach, którymi dysponujemy, w połączeniu z wiedzą o gatunkach, tym dokładniejszy będzie nasz osąd.

Naukowcy i praktycy zajmujący się zarządzaniem zwierzętami coraz częściej odkrywają więcej sposobów na zbieranie informacji na temat uczuć zwierząt. Na przykład, wykorzystanie termografii do pomiaru zmian w obwodowym przepływie krwi związanych z różnymi stanami afektywnymi oraz badania nad testowaniem błędów poznawczych jako odzwierciedlenie tego, czy zwierzę ma perspektywę optymistyczną czy pesymistyczną.

Musimy jednak realistycznie podchodzić do zakresu, w jakim zespoły zoologiczne mogą przeprowadzać oceny dobrostanu, które "mierzą" domenę psychiczną wszystkich zwierząt. Nie oznacza to, że nie możemy przyjąć pewnych bardzo świadomych założeń na temat domeny mentalnej na podstawie informacji, które możemy zebrać. Naukowo potwierdzone wskaźniki dobrostanu zwierząt dostarczają nam najdokładniejszych informacji na ten temat.

Możemy identyfikować zachowania, mierzyć parametry fizjologiczne i przyglądać się zdrowiu fizycznemu, które wskaże na doświadczenia zwierzęcia. Na przykład wiemy z własnego doświadczenia, że stawy z artretyzmem będą bolesne, dlatego można założyć, że będzie to bolesne również dla innych zwierząt. Wiemy, że izolacja społeczna gatunku społecznego może powodować samotność i poczucie niepewności; zwierzę poruszające się i bawiące się może być radosne, a zwierzę przejawiające zachowania żywieniowe odpowiednie dla gatunku może doświadczać uczucia satysfakcji i zadowolenia.

Połączenie naszego własnego doświadczenia subiektywnych odczuć z naszą wiedzą na temat zachowań i parametrów specyficznych dla gatunku nazywa się antropomorfizmem krytycznym. Ważne jest, aby unikać antropomorfizmu klasycznego, polegającego na przypisywaniu zwierzętom lub obiektom cech ludzkich. Błędem jest na przykład nazywanie delfina "uśmiechniętym" lub zakładanie, że zwierzęta z natury samotne (gatunki solitarne) czują się "samotne" lub "nieszczęśliwe" z powodu braku towarzystwa. Korzystanie z krytycznego antropomorfizmu w połączeniu z gromadzonymi przez nas danymi i dobrym zrozumieniem historii naturalnej zwierząt może zapewnić nam dobre zrozumienie domeny mentalnej, a tym samym statusu dobrostanu zwierzęcia.

Aby zapoznać się ze szczegółowymi przykładami w każdej z domen oceny dobrostanu i zrozumieć ich wpływ na domenę psychiczną, zapoznaj się z artykułem pod podanym linkiem. Model 5 domen jest cennym narzędziem zapewniającym holistyczną ocenę, obejmującą wszystkie aspekty dobrostanu zwierzęcia – zarówno pozytywne, jak i negatywne. Więcej informacji na temat modelu 5 domen można znaleźć na stronie internetowej EAZA w zakładce poświęconej webinarium o dobrostanie zwierząt (Animal Welfare Webinars), w tym webinarium prowadzone przez współautorkę modelu, profesor nadzwyczajną Ngaio Beausoleil.

Możesz zdecydować się na stworzenie Wizji i Misji Dobrostanu Zwierząt, aby wspierać swoją politykę i nadawać jej kierunek. Poniżej znajduje się przykład, uprzejmie udostępniony przez Ogród Zoologiczny i Akwarium w Jerozolimie:

Vision

The Jerusalem Zoo and Aquarium commits to providing the best quality of life for the animals in our care, by prioritising the highest quality environment, health care, nutrition, and behavioural husbandry for all animals across all taxa. We want all our staff and visitors to join us in being partners in providing best welfare.

Mission

We will commit to a positive welfare approach by:

- Engaging and empowering our staff to be leaders who are proactive in improving and managing the welfare of the animals in the zoo.
- Conducting evidence-based welfare assessments, and using the data to make decisions core to improving animal welfare.
- Initiating and conducting research on animal welfare across all taxa, working together with the zoo community to share our learnings.
- Provide systems of continuous monitoring and evaluation to make sure we are constantly improving.
- Building a strong welfare focus so that it becomes a key factor in all decision-making processes and integrating this into future developments.
- Providing training and professional opportunities for staff development in animal welfare.
- Ensuring that the zoo serves as a forum for animal welfare, care, and well-being discussions.

Tłumaczenie grafiki:

Wizja

Zoo i Akwarium w Jerozolimie zobowiązuje się do zapewnienia najlepszej jakości życia zwierzętom znajdującym się pod naszą opieką, stawiając na pierwszym miejscu najwyższą jakość środowiska, opieki zdrowotnej, żywienia i hodowli behawioralnej dla wszystkich zwierząt we wszystkich taksonach. Chcemy, aby wszyscy nasi pracownicy i goście dołączyli do nas w byciu partnerami w zapewnianiu najlepszego dobrostanu.

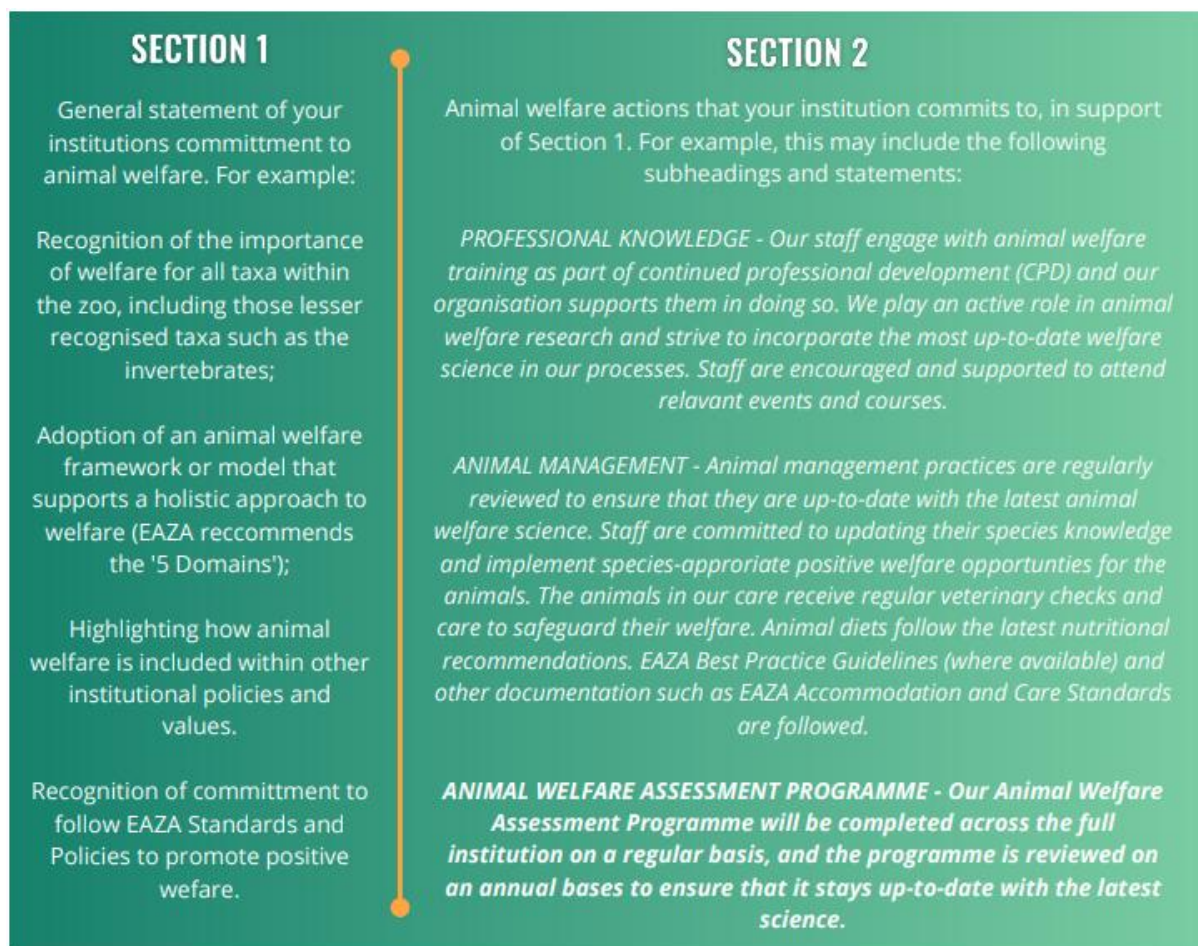
Misja

Zobowiązujemy się do pozytywnego podejścia do dobrostanu poprzez:

- *Angażowanie i wzmacnianie pozycji naszych pracowników, aby byli liderami, którzy są proaktywni w poprawie i zarządzaniu dobrostanem zwierząt w zoo.*
- *Przeprowadzanie opartych na dowodach ocen dobrostanu zwierząt i wykorzystywanie danych do podejmowania decyzji mających kluczowe znaczenie dla poprawy dobrostanu.*
- *Inicjowanie i prowadzenie badań nad dobrostanem zwierząt we wszystkich taksonach, współpraca ze społecznością zoo w celu dzielenia się naszymi wnioskami.*
- *Zapewnienie systemów ciągłego monitorowania i oceny, aby upewnić się, że stale się doskonalimy.*
- *Budowanie silnego nacisku na dobrostan, tak aby stał się on kluczowym czynnikiem we wszystkich procesach decyzyjnych i uwzględnianie go w przyszłych zmianach.*
- *Zapewnianie szkoleń i możliwości zawodowych w zakresie rozwoju personelu w obszarze dobrostanu zwierząt.*

- Zapewnienie, że zoo służy jako forum do dyskusji na temat dobrostanu, opieki i dobrego samopoczucia zwierząt.

Poniżej znajduje się przykładowy zarys polityki dobrostanu zwierząt, który wskazuje również, w jaki sposób program oceny dobrostanu zwierząt może zostać do niej włączony:

Tłumaczenie grafiki:

Sekcja 1	Sekcja 2
Ogólne oświadczenie o zaangażowaniu Państwa instytucji w dobrostan zwierząt. Na przykład:	Działania na rzecz dobrostanu zwierząt, do których Państwa instytucja się zobowiązuje, wspierając sekcję 1. Na przykład może to obejmować następujące podtytuły i stwierdzenia:
* Uznanie znaczenia dobrostanu dla wszystkich taksonów w ogrodzie zoologicznym, w tym tych mniej uznanych taksonów, takich jak bezkręgowce.	WIEDZA ZAWODOWA - Nasi pracownicy angażują się w szkolenia w zakresie dobrostanu zwierząt w ramach ustawicznego doskonalenia zawodowego, a nasza organizacja wspiera ich w tym. Odgrywamy aktywną rolę w badaniach nad dobrostanem zwierząt i staramy się uwzględniać w naszych procesach najnowsze osiągnięcia naukowe w tym zakresie. Pracownicy są zachęceni i wspierani do udziału w odpowiednich wydarzeniach i kursach.

Sekcja 1	Sekcja 2
* Przyjęcie ram lub modelu dobrostanu zwierząt, które wspierają całościowe podejście do dobrostanu (EAZA zaleca "5 domen").	ZARZĄDZANIE ZWIERZĘTAMI - Praktyki zarządzania zwierzętami są regularnie weryfikowane, aby zapewnić, że są na bieżąco z najnowszą wiedzą naukową dotyczącą dobrostanu. Pracownicy są zaangażowani w aktualizację swojej wiedzy na temat gatunków i wdrażają korzystne dla gatunku możliwości w zakresie dobrostanu zwierząt. Zwierzęta znajdujące się pod naszą opieką przechodzą regularne kontrole weterynaryjne i opiekuńcze, by chronić ich dobrostan. Dieta zwierząt jest zgodna z najnowszymi zaleceniami żywieniowymi. Przestrzegane są Wytyczne EAZA dotyczące najlepszych praktyk (jeśli są dostępne) oraz inna dokumentacja, taka jak standardy EAZA dotyczące zakwaterowania i opieki.
* Podkreślenie, w jaki sposób dobrostan zwierząt jest uwzględniony w innych politykach i wartościach instytucjonalnych.	PROGRAM OCENY DOBROSTANU ZWIERZĄT - Nasz program oceny dobrostanu zwierząt będzie regularnie realizowany w całej instytucji, a program jest poddawany corocznemu przeglądowi, aby upewnić się, że jest na bieżąco z najnowszą wiedzą naukową.
* Uznanie zobowiązania do przestrzegania standardów i polityk EAZA w celu promowania pozytywnego dobrostanu.	

Dodatkowe elementy, które warto uwzględnić w Polityce Dobrostanu Zwierząt, obejmują: edukację gości na temat dobrostanu, procedury eutanazji, protokoły transportowe, prezentacje zwierząt oraz interakcje odwiedzających ze zwierzętami. Zapisy te można uzupełnić, odwołując się do stosownych dokumentów EAZA. Przykłady polityk dobrostanu zwierząt można znaleźć na stronie EAZA w sekcji poświęconej dobrostanowi, gdzie dostępny jest m.in. dokument BIAZA Animal Welfare Toolkit, oferujący dalsze wskazówki dotyczące tworzenia polityki oraz przeprowadzania ocen dobrostanu.

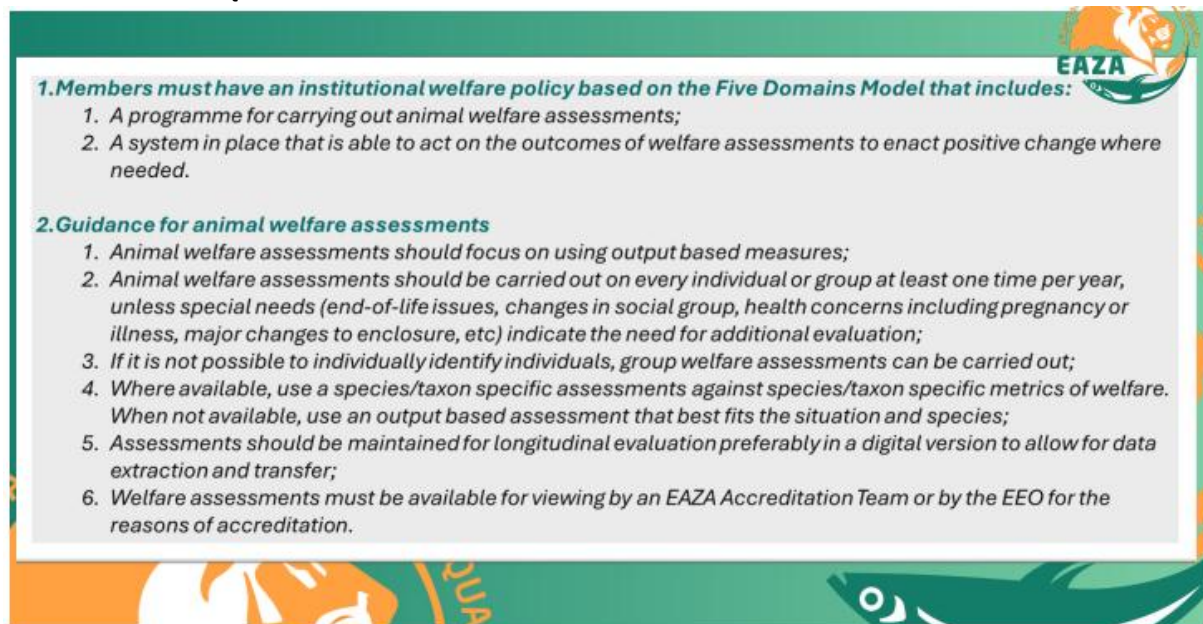
Dlaczego potrzebujemy programu oceny dobrostanu zwierząt?

W ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost w opracowywaniu i wykorzystywaniu programów oceny dobrostanu zwierząt. Programy te są obecnie uważane za niezbędne do poprawy dobrostanu zwierząt w ogrodach zoologicznych i akwariach. Mogą one:

- Być wdrażane w różnych sytuacjach w celu oceny dobrostanu zwierząt znajdujących się pod naszą opieką, identyfikując zarówno wyzwania, jak i skuteczne praktyki.
- Służyć jako cenne źródło informacji do identyfikowania obszarów wymagających poprawy i ustalania priorytetów działań.
- Stworzyć strategiczne podejście do poprawy dobrostanu, które może być wykorzystane przez wszystkich członków zespołu.

- Pomóc w ustalaniu priorytetów i zwiększaniu przejrzystości w zakresie finansowania działań w zakresie dobrostanu.
- Wspierać odejście od subiektywnych wrażeń na temat dobrostanu zwierząt i umożliwić wdrożenie bardziej obiektywnego podejścia poprzez gromadzenie dowodów potwierdzających.
- Należy je uznać za szansę na uporządkowany postęp w zakresie dobrostanu.

Nowo zatwierdzone standardy EAZA w zakresie dobrostanu, zakwaterowania i zarządzania wymagają od członków EAZA posiadania programu oceny dobrostanu zwierząt w ramach ich polityki dotyczącej dobrostanu zwierząt:

Tłumaczenie grafiki:

1. Członkowie muszą posiadać instytucjonalną politykę dobrostanu opartą na Modelu Pięciu Domen, która obejmuje:

1. Program przeprowadzania ocen dobrostanu zwierząt.
2. System umożliwiający reagowanie na wyniki ocen dobrostanu w celu wprowadzenia pozytywnych zmian tam, gdzie jest to konieczne.

2. Wytyczne dla ocen dobrostanu zwierząt:

1. Oceny dobrostanu zwierząt powinny koncentrować się na wskaźnikach rezultatów (output based measures).
2. Oceny dobrostanu zwierząt powinny być przeprowadzane dla każdego osobnika lub grupy co najmniej raz w roku, chyba że potrzeby specjalne (np. kwestie związane z końcem życia, zmiany w grupie społecznej, problemy zdrowotne, w tym ciąża lub choroba, poważne zmiany w wybiegu itp.) wskazują na potrzebę dodatkowej ewaluacji.
3. Jeśli identyfikacja poszczególnych osobników nie jest możliwa, można przeprowadzać grupowe oceny dobrostanu.

4. Tam, gdzie to możliwe, należy stosować oceny specyficzne dla gatunku/taksonu, uwzględniające metryki dobrostanu specyficzne dla gatunku/taksonu. Jeśli takie nie są dostępne, należy użyć oceny opartej na wskaźnikach rezultatów, która najlepiej pasuje do danej sytuacji i gatunku.
5. Oceny powinny być utrzymywane w celu ewaluacji podłużnej (monitorowania w czasie), najlepiej w wersji cyfrowej, aby umożliwić ekstrakcję i transfer danych.
6. Oceny dobrostanu muszą być dostępne do wglądu dla Zespołu Akredytacyjnego EAZA lub EEO (Biura Wykonawczego EAZA) z powodów akredytacyjnych.

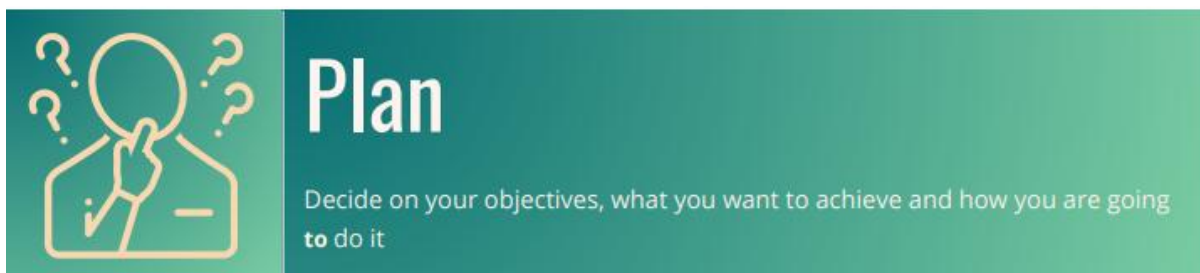
EAZA rozumie wyzwania związane z ustanowieniem programu oceny dobrostanu zwierząt. Dlatego mamy nadzieję, że ten poradnik będzie dla Państwa wsparciem i poradą w tworzeniu Państwa programu.

Jak i od czego mam zacząć?

Tłumaczenie grafiki:

PLANUJ	Co chcesz osiągnąć i jak.
DZIAŁAJ	Zbierz dane.
ANALIZUJ	Zrozum, co mówią Ci dane.
POSTĘP	Ustal priorytety, rozwiąż problemy i działaj.
OCENIAJ (Ewaluuuj)	Czy Twój program osiąga swoje cele.

Tłumaczenie grafiki: Plan / Zdecydujcie o Waszych celach, o tym, co chcecie osiągnąć i jak zamierzacie to zrobić.

W miarę jak Twój program będzie ewoluował, prawdopodobnie obejmie różne aspekty, które mogą przyczynić się do jego rozwoju. Na początek, może być korzystne skupienie się na jednym lub dwóch celach, aby udoskonalić proces.

Jakie są główne cele programu?

- Czy chodzi o pogłębienie wiedzy na temat dobrostanu konkretnego gatunku pozostającego pod Twoją opieką?
- Czy chodzi o zrozumienie, w których obszarach ogrodu zoologicznego należy podjąć priorytetowe działania na rzecz dobrostanu?
- Czy chodzi o sprawdzenie, czy dobrostan danego zwierzęcia/gatunku ulega poprawie po wdrożeniu wcześniejszych działań?
- Czy chodzi o zrozumienie dobrostanu zwierzęcia (lub zwierząt) w określonej sytuacji lub na danym etapie życia, na przykład podczas kwarantanny, u zwierząt w podeszłym wieku (geriatrycznych), w okresie ciąży lub po zmianie wybiegu?
- Inne?
- Nie jesteśmy pewni!

W miarę rozwoju programu będzie on prawdopodobnie obejmował różne aspekty, które przyczynią się do jego rozbudowy. Na początek korzystne może być skoncentrowanie się na jednym lub dwóch celach, aby dopracować cały proces. Kiedy już pomyślnie to osiągniesz, możesz rozszerzyć cele, aby usprawnić swój Program Dobrostanu Zwierząt. W zależności od założeń programu, możesz rozważyć wybór innego szablonu oceny do zbierania danych lub ustalenie realistycznego harmonogramu. Dlatego kluczowe jest określenie celów już na samym początku. W celu uzyskania kompleksowego przeglądu zapoznaj się z materiałem „Assessment of Animal Welfare in Zoos” autorstwa dr Heather J. Bacon.

Kim są interesariusze?

- Kto musi być zaangażowany, a kto musi być poinformowany?
- Kto będzie przeprowadzał oceny?
- Kto będzie analizował dane?
- Kto będzie koordynował i podejmował decyzje?
- Jakie zwierzęta obejmuje program lub na jakie ma on wpływ?

Dzięki zidentyfikowaniu wszystkich interesariuszy, określeniu poziomu ich zaangażowania oraz zdefiniowaniu ról i obowiązków, uzyskuje się jasność co do odpowiedzialności za poszczególne zadania. Wczesne zaangażowanie zespołów poprzez wymianę informacji, dyskusje i aktywny udział okazuje się wysoce korzystne.

Takie podejście pomaga rozwiązać obawy, że oceny mogą być postrzegane jako osobista krytyka, i zapewnia zespoły, że jest to szansa na rozwój i poprawę dobrostanu zwierząt. Ważne jest, aby podkreślić wszystkim zaangażowanym, że opieka zapewniana zwierzęciu a dobrostan zwierzęcia to dwie różne kwestie; dlatego oceny dobrostanu nie są krytyką skuteczności pracownika ani jakości sprawowanej przez niego opieki. Proces oceny służy jako formalne narzędzie do identyfikowania potencjalnych zmian, w tym weryfikacji pomysłów zgłoszonych wcześniej przez zespół oraz badania ich efektywności. Program oceny dobrostanu zwierząt stwarza członkom zespołu platformę do konstruktywnej wymiany wiedzy na temat poszczególnych gatunków. Wczesne rozpoczęcie rozmów z odpowiednimi osobami, zasięganie opinii zespołu oraz testowanie narzędzi oceny buduje poczucie współodpowiedzialności za program i stanowi wyraz uznania dla ich wiedzy eksperckiej.

Utworzenie Komitetu ds. Dobrostanu Zwierząt lub Grupy Roboczej to korzystny krok w kierunku nadzorowania i udoskonalania programu. Kluczowe jest zaangażowanie ekspertów z różnych dziedzin i zawodów, w tym opiekunów zwierząt, lekarzy weterynarii, techników weterynarii oraz biologów.

Zespół ten będzie zarządzał procesami ocen, ustalał priorytety oraz potencjalnie organizował sesje rozwiązywania problemów lub przygotowywał propozycje zmian w sposobie opieki nad zwierzętami. Grupa ta może również analizować wyniki, choć poszczególne zadania mogą być delegowane w celu zwiększenia efektywności działań.

Tłumaczenie grafiki: Zapewnienie zaangażowania zespołu zoo w ten proces jest kluczowym elementem sukcesu.

Podczas planowania ocen należy wziąć pod uwagę, kto będzie odpowiedzialny za ich przeprowadzanie, analizę danych, ustalanie priorytetów oraz tworzenie planów działania. Osoby te mogą należeć do grupy roboczej lub być innymi członkami zespołu. Wybór osób oceniających będzie zależał od rodzaju wymaganej oceny:

- W przypadku ocen konkretnych zwierząt przed zmianą wybiegu, zaangażowani mogą być opiekunowie, lekarze weterynarii, biolodzy i koordynatorzy badań.
- W ramach kompleksowej oceny dobrostanu w całej instytucji uczestniczyć mogą przedstawiciele każdego zespołu opiekunów, personel weterynaryjny, biolodzy oraz koordynatorzy ds. dobrostanu.
- Ze względu na napięte grafiki zaleca się, aby oceny danego zwierzęcia były przeprowadzane przez różnorodny zespół liczący od trzech do pięciu osób. Pozwala to na wykorzystanie szerokiej wiedzy eksperckiej bez nadmiernego obciążania procesu gromadzenia danych.

Przeprowadzanie testów pilotażowych oraz sesji informacji zwrotnych z zespołami pomaga dostosować formularze ocen do specyficznych wymagań. Najbardziej odpowiednie narzędzie dla danego zoo można stworzyć, łącząc preferowane elementy z różnych wzorów, co wzmacnia zaangażowanie pracowników i ich poczucie wpływu na program (ownership). Aby zapewnić trwałość programu, kluczowe jest włączanie zespołu zoo w ten proces, otwartość na ich opinie i uwzględnianie ich w procedurach oceny.

Jakie są ramy czasowe?

- Kiedy ocena zostanie ukończona?
- W jaki sposób zostanie wygospodarowany czas dla osób zaangażowanych na wypełnienie ich obowiązków związanych z programem?

Ramy czasowe ocen zależą od rodzaju oceny i jej celu. Na przykład:

- Ocena dobrostanu zwierząt znajdujących się w pobliżu wydarzenia organizowanego w zoo może wymagać codziennej kontroli przed wydarzeniem, w jego trakcie oraz po jego zakończeniu.
- Jeśli jest to ocena obejmująca całe zoo, można zastosować system rotacyjny, w którym dany sektor ogrodu jest oceniany w ciągu trzech miesięcy (kwartalnie), co pozwala na ukończenie oceny całego obiektu w ciągu roku.

- Ocena dobrostanu zwierząt w trakcie i po zmianie wybiegu lub w innych trudnych sytuacjach, takich jak transport czy okresy wzmożonego ruchu zwiedzających, może wymagać codziennych lub cotygodniowych kontroli.

Fundamentalne znaczenie ma omówienie z uczestnikami oczekiwanego nakładu czasu, aby upewnić się co do ich dostępności. W pracy w zoo wolna chwila jest luksusem, dlatego precyzyjne zarządzanie czasem jest kluczowe dla podtrzymania programu i motywowania do uczestnictwa. Oceny można włączyć w codzienne, rutynowe obserwacje zwierząt prowadzone przez opiekunów, co przyspieszy cały proces w miarę jak zespół będzie nabierał w tym zakresie biegłości.

Jaką metodę oceny zamierzasz zastosować?

- Jaki jest cel oceny?
- Jakie jest doświadczenie, wiedza z zakresu nauki o dobrostanie (zwierząt) oraz znajomość taksonów osób zaangażowanych?
- W jaki sposób możemy upewnić się, że wymagana wiedza i doświadczenie mieszczą się w naszych kompetencjach, tak aby proces ten pozostał działaniem pozytywnym?

To kluczowe pytanie! W przypadku ocen dobrostanu nie istnieje jedna uniwersalna metoda, ponieważ w literaturze oraz w ogrodach zoologicznych i akwariach dostępna jest szeroka gama szablonów – od formularzy papierowych po programy komputerowe, a każdy z nich służy innemu celom. Ustalenie, od czego zacząć, może wydawać się przytłaczające, ale pamiętaj: nie ma jednej, idealnej metody oceny dobrostanu zwierząt. Są to zazwyczaj dokumenty ewoluujące, które odzwierciedlają nasze zmieniające się rozumienie tego zagadnienia.

Dla członków EAZA oraz uczestników programu dla kandydatów (Candidate for Membership Programme), Akademia EAZA oferuje bezpłatny kurs e-learningowy „Wprowadzenie do ocen dobrostanu zwierząt”. Kurs ten zapewnia solidne podstawy dotyczące zasad przeprowadzania takich ocen.

Różnorodne metody ocen są odpowiednie dla różnych kontekstów, celów oraz poziomów doświadczenia osób je przeprowadzających. Choć naukowa ocena dobrostanu zwierząt przechodzi rygorystyczne testy, aby upewnić się, że rzeczywiście odzwierciedla stan zwierzęcia, zawiera zatwierdzone wskaźniki i podlega wielokrotnym testom pilotażowym pod kątem rzetelności, takie opracowania mogą nie być dostępne dla większości gatunków.

Dlatego termin „ocena dobrostanu” jest powszechnie używany w odniesieniu do różnorodnych narzędzi służących do gromadzenia danych, które pomagają nam zrozumieć dobrostan zwierzęcia. Narzędzia te różnią się złożonością, ale gdy są analizowane ze zrozumieniem nauki o dobrostanie i specyfiki gatunku, większość z nich może skutecznie prowadzić do poprawy dobrostanu.

EAZA opracowała Bibliotekę Ocen Dobrostanu Zwierząt EAZA, dostępną na naszej stronie internetowej. Oferuje ona różnorodne narzędzia oceny, pochodzące z literatury fachowej lub udostępnione dzięki uprzejmości członków naszej społeczności.

Oceny te – w tym jeden z kwestionariuszy dostępny w 18 różnych językach – można pobrać, adaptować i wykorzystywać we własnych instytucjach. Obejmują one zarówno arkusze specyficzne dla danego gatunku, jak i szersze opracowania odpowiednie dla wielu różnych taksonów. Grupa Robocza ds. Dobrostanu Zwierząt EAZA będzie stale wzbogacać zasoby biblioteki, dlatego zachęcamy do regularnego sprawdzania aktualizacji na naszej stronie!

Niektóre oceny mogą być bardziej szczegółowe od innych, różniąc się liczbą i rodzajem uwzględnionych wskaźników. Wskaźniki wyniku (output measures), znane również jako wskaźniki oparte na zwierzęciu (animal-based measures), pozwalają zazwyczaj na bardziej precyzyjną ocenę stanu dobrostanu zwierzęcia w porównaniu do wskaźników nakładu (input measures), zwanych również wskaźnikami opartymi na zasobach (resource-based measures). Jednak gromadzenie danych dotyczących wskaźników wyniku może być bardziej czasochłonne.

Wskaźniki nakładu obejmują nasze działania, zapewnione zasoby oraz możliwości i środowisko udostępnione zwierzęciu. Z kolei wskaźniki wyniku dotyczą bezpośrednio samego zwierzęcia, takie jak jego zachowanie czy interakcje z zasobami. Choć obserwacja zwierząt pod kątem wskaźników wyniku może wymagać więcej czasu, pozwala ona na dokładniejszą ocenę dobrostanu poprzez uchwycenie danych odzwierciedlających perspektywę i doświadczenia zwierzęcia, a nie nasze własne.

Input Measure	Output Measure
Does the animal have access to an appropriate social group?	Does the animal engage in appropriate social interactions?
Is the diet provided appropriately nutritionally balanced?	Does the animal consume an appropriately nutritionally balanced diet?
Is the animal assessed daily for any injuries or signs of illness?	Does the animal have any injuries or signs of illness?
Are arboreal areas available for the animal to rest?	Does the animal use arboreal areas for resting?

Tłumaczenie grafiki:

Miary Wejściowe (Input Measures)	Miary Wyjściowe (Output Measures)
Czy zwierzę ma dostęp do odpowiedniej grupy społecznej?	Czy zwierzę angażuje się w odpowiednie interakcje społeczne?
Czy dieta jest odpowiednio zbilansowana pod względem odżywczym?	Czy zwierzę spożywa odpowiednio zbilansowaną pod względem odżywczym dietę?
Czy zwierzę jest codziennie oceniane pod kątem urazów lub oznak choroby?	Czy zwierzę ma jakieś urazy lub oznaki choroby?
Czy dostępne są dla zwierzęcia obszary nadrzewne do odpoczynku?	Czy zwierzę wykorzystuje obszary nadrzewne do odpoczynku?

Jednakże wskaźniki nakładu (miary wejściowe) mogą być korzystne, pod warunkiem że ich ograniczenia zostaną uświadomione. Pozwalają one na wgląd w możliwości zapewnione zwierzęciu. Identyfikacja brakujących możliwości umożliwia wprowadzenie korekt w środowisku zwierzęcia lub w praktykach zarządzania, a kolejna ocena może następnie zmierzyć pozytywne rezultaty tych zmian. Należy rozważyć, jakie możliwości ma zwierzę (nakład/input) i jak je wykorzystuje (wynik/output). Centrum Edukacji w Zakresie Dobrostanu Zwierząt w Ogrodach Zoologicznych (ZAWEC) przygotowało merytoryczne arkusze informacyjne, w tym te dotyczące wskaźników wyniku.

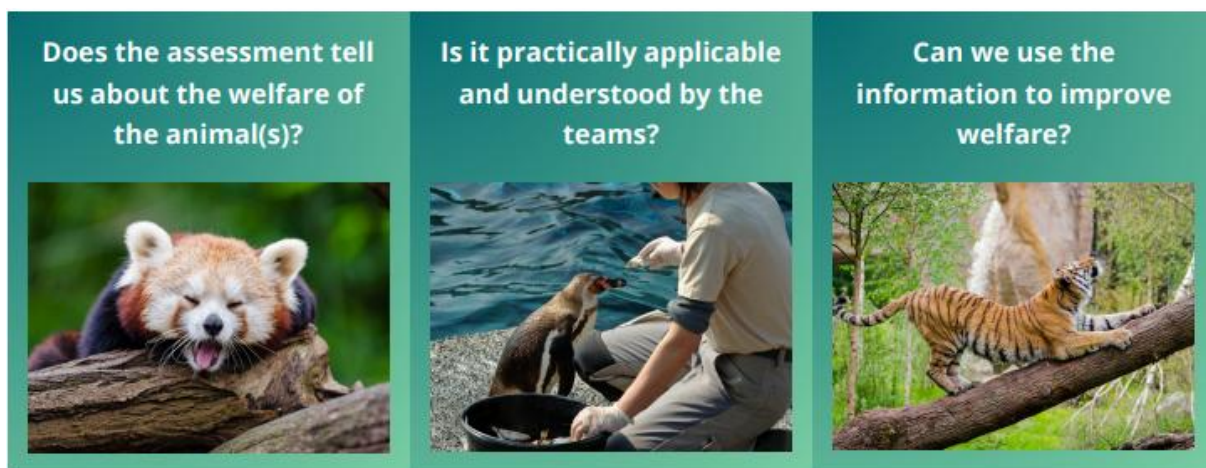

Tłumaczenie grafiki:

Miary wyjściowe (Output measures) – są miarami bezpośrednio związanymi ze zwierzęciem.

Miary wejściowe (Input measures) – są miarami odnoszącymi się do zapewnionych możliwości/środowiska.

Podsumowując:

Tłumaczenie grafiki:

Pytanie 1	Pytanie 2	Pytanie 3
Czy ocena informuje nas o dobrostanie zwierzęcia (zwierząt)? (Does the assessment tell us about the welfare of the animal(s)?)	Czy jest praktycznie stosowalna i zrozumiała dla zespołów? (Is it practically applicable and understood by the teams?)	Czy możemy wykorzystać te informacje do poprawy dobrostanu? (Can we use the information to improve welfare?)

How is the community making this happen?

In 2022 the Italian Association of Zoos and Aquaria (UIZA - Unione Italiana Zoo e Acquari) developed a questionnaire-based welfare assessment adapted from Wild Planet Trust Welfare Audit Report, also a modified version of Detroit Zoological Society's Audit Template. The questionnaire-based welfare assessment consists of 28 items belonging to four different areas (health, environment, behaviour, and stress) to obtain information on the welfare of individual animals/groups housed at Italian zoological institutions. In December 2022 the questionnaire with the glossary was distributed to the UIZA zoos and aquaria, and over several meetings and drafts we gathered feedback to make adjustments.

In February 2023 we delivered the first webinar to UIZA Members to illustrate the final questionnaire, glossary and the method. Then in 2023, over a 4-month period, UIZA zoos and aquaria ran the first trial to provide feedback of the practical application of the assessment. 10 out of 18 UIZA members tested the questionnaire and the method. Each institution needed to allocate resources, staff and time! In July 2023, a virtual meeting was organised to gather feedback on the method and to solve the remaining doubts.

An annual plan for welfare assessment has been suggested following the need to assess animal welfare on a continual basis.

STEPS:

- Selected the auditing method through the EAZA Animal Welfare Library,
- Translated the questionnaire, the report and the guidelines of the Wild Planet Trust
- Determined question content and wording the question by working in subgroups
- Sequenced the questions
- Checked questionnaire length and pre-testing the questionnaire
- Developed the final questionnaire
- Created a glossary

Caterina Spiezio
Parco Natura Viva, Italy
Member of the EAZA Animal Welfare Working Group

Tłumaczenie grafiki:

„Jak społeczność to realizuje?”

W 2022 roku Włoskie Stowarzyszenie Ogródów Zoologicznych i Akwariów (UIZA – Unione Italiana Zoo e Acquari) opracowało kwestionariuszową ocenę dobrostanu, zaadaptowaną z raportu Wild Planet Trust Welfare Audit Report, a także zmodyfikowaną wersję Szablonu Audytu Towarzystwa Zoologicznego Detroit. Kwestionariuszowa ocena dobrostanu składa się z 28 pozycji pogrupowanych w cztery obszary (zdrowie, środowisko, zachowanie i stres), służących do zbierania informacji o dobrostanie poszczególnych zwierząt/grup utrzymywanych we włoskich instytucjach zoologicznych.

W grudniu 2022 roku kwestionariusz wraz ze słownikiem (glosariuszem) został rozprowadzony do ogrodów zoologicznych i akwariów UIZA, a po kilku spotkaniach i wersjach roboczych zebraliśmy opinie, by wprowadzić poprawki.

W lutym 2023 roku przeprowadziliśmy pierwszy webinar dla Członków UIZA, aby zilustrować ostateczny kwestionariusz, słownik i metodykę. Następnie, w 2023 roku, w okresie 4 miesięcy, ogrody zoologiczne i akwaria UIZA przeprowadziły pierwszą próbę, by uzyskać informacje zwrotne na temat praktycznego zastosowania oceny. 10 z 18 instytucji UIZA przetestowało kwestionariusz i metodę. Każda instytucja musiała przeznaczyć na to zasoby, personel i czas! W lipcu 2023 roku zorganizowano wirtualne spotkanie w celu zebrania opinii na temat metody i rozwiązania pozostałych wątpliwości.

Zaproponowano roczny plan oceny dobrostanu, wynikający z potrzeby ciągłej oceny dobrostanu zwierząt.

KROKI:

- Wybrano metodę audytu za pośrednictwem Biblioteki Dobrostanu Zwierząt EAZA
- Przetłumaczono kwestionariusz, raport i wytyczne Wild Planet Trust
- Określono zawartość pytań i sformułowanie pytań, pracując w podgrupach
- Uporządkowano pytania
- Sprawdzone kwestionariusz i przeprowadzono wstępne testy
- Opracowano ostateczny kwestionariusz
- Stworzono słownik (glosariusz)

Caterina Spiezio

Parco Natura Viva, Włochy

Członek Grupy Roboczej EAZA ds. Dobrostanu Zwierząt

Co zrobicie z wynikami?

- W jaki sposób zamierzacie analizować dane z formularzy?
- W jaki sposób zamierzacie ustalać priorytety działań?
- W jaki sposób zamierzacie wykorzystać wyniki?

After completing your assessments, it is crucial to understand the information and determine how to utilise the results in your programme. During the planning phase, you can strategise on how to analyse the data, involving the working group or committee, and prioritise actions based on the results. Interpretation of the results may be necessary depending on the type of measurement taken. For instance, if an input measure suggests a geriatric bear needs a lower bed area, then the subsequent action is obvious, and the output measure would be

to observe if the bear uses the new accessible bed. However, some results may require problem-solving discussions if no clear action is apparent. For instance, if a bear has the lowered beds but resting on the hard ground instead, further investigation is needed. This might involve relocating the beds, assessing if another bear is occupying the area, or considering if the beds are still too high. In such cases, insights from the zookeeper team are valuable, making it a great opportunity to engage them in the problem-solving process.

Tłumaczenie grafiki: „Po zakończeniu ocen kluczowe jest zrozumienie informacji i określenie, w jaki sposób wykorzystać wyniki w programie. Już na etapie planowania można opracować strategię dotyczącą tego, jak analizować dane, angażując grupę roboczą lub komitet, oraz jak priorytetyzować działania w oparciu o wyniki.

Interpretacja wyników może być konieczna, w zależności od rodzaju zastosowanego pomiaru. Na przykład, jeśli pomiar wejściowy sugeruje, że niedźwiedź geriatryczny potrzebuje niżej położonego legowiska, wówczas kolejne działanie jest oczywiste, a pomiarem wyjściowym będzie obserwacja, czy niedźwiedź korzysta z nowego, dostępnego legowiska.

Jednak niektóre wyniki mogą wymagać dyskusji i rozwiązywania problemów, jeśli nie widać wyraźnego, oczywistego działania. Na przykład, jeśli niedźwiedź ma obniżone legowisko, ale zamiast tego odpoczywa na twardym podłożu, potrzebne jest dalsze dochodzenie. Może to obejmować zmianę lokalizacji legowisk, ocenę, czy inne niedźwiedzie zajmują ten obszar, lub rozważenie, czy legowiska nadal nie są za wysokie. W takich przypadkach wiedza zespołu opiekunów zwierząt jest nieoceniona, co czyni to doskonałą okazją do włączenia ich w proces rozwiązywania problemów.”

Wykorzystanie wyników i ustalanie priorytetów może być procesem prostym. Jednym z podejść jest na przykład użycie wyników do stworzenia Listy działań na rzecz dobrostanu.

Lista ta może obejmować różne obszary wymagające poprawy dobrostanu, poczynwszy od szybkich rozwiązań, takich jak dostosowanie temperatury w wiwarium, poprzez bardziej złożone działania, jak wdrożenie programu szkoleniowego dla surykattek, aż po te wymagające dokładnego planowania i budżetowania, jak instalacja zmodernizowanego systemu filtracji wody.

Korzystne jest ustalanie priorytetów działań w ramach tych kategorii. Niektóre zadania mogą wymagać natychmiastowej uwagi, niezależnie od ich skali, a wdrożenie niektórych działań może zająć więcej czasu niż innych. Może to działać demotywująco na zespoły, jeśli nie zobaczą rezultatów swojej pracy i czasu poświęconego procesowi do tego momentu. Dlatego ważne jest ustanowienie i utrzymanie dobrej komunikacji, aby członkowie zespołu rozumieli, kiedy mogą spodziewać się wdrożenia zmian.

How is the community making this happen?

As part of ZSL's welfare assessment programme, our Amur tigers underwent a full audit review in January 2023. The audit highlighted some climbing and shelter structures within the enclosure that were deteriorating and needed to be removed. Through our behaviour assessment conducted for the audit, we were able to evidence that these resources were highly utilised by both tigers and put forward a request for their replacement as part of the audit action plan. Our managers reviewed the audit and supporting evidence and allocated a portion of our annual welfare budget to renovate the tiger enclosure.

Work focused on those key areas highlighted as important in the audit, and were completed by February 2024. We are pleased to say that the shelter and climbing structures were replaced, and were increased in size and complexity. We reviewed the tiger audit in Spring 2024 and repeated our behaviour assessment, and we were able to evidence significant improvements in scores. Not only were the new structures being fully utilised, we also saw a decrease in pacing, down to one third of the amount previously observed.

Lisa Clifforde
Zoological Society of London, United Kingdom
Member of the EAZA Animal Welfare Working Group

Tłumaczenie grafiki: "Jak społeczność to realizuje?"

W ramach programu dobrostanu ZSL (Towarzystwa Zoologicznego w Londynie) nasze tygrysy amurskie przeszły pełny audyt w styczniu 2023 roku. Audyt uwypakował pewne struktury do wspinania się i schronienia wewnątrz wybiegu, które ulegały degradacji i wymagały naprawy. Dzięki ocenie behawioralnej przeprowadzonej na potrzeby audytu, byliśmy w stanie udowodnić, że zasoby te były intensywnie wykorzystywane przez oba tygrysy, i wysunęliśmy wniosek o ich wymianę w ramach audytowego planu działania. Nasi menedżerowie przeanalizowali audyt, poparli nasze wnioski dowodami i przeznaczyli część naszego rocznego budżetu na dobrostan na renowację wybiegu tygrysów.

Prace skupiły się na kluczowych obszarach wskazanych jako ważne w audycie i zostały zakończone do lutego 2024 roku. Z radością informujemy, że konstrukcje do wspinania się i schronienia zostały wymienione, a także zwiększono ich rozmiar i złożoność. Ponownie przeanalizowaliśmy audyt tygrysów wiosną 2024 roku i powtórzyliśmy ocenę behawioralną. Udało nam się udowodnić znaczną poprawę. Nowe konstrukcje były nie tylko w pełni wykorzystywane, ale zaobserwowaliśmy również spadek chodzenia w klatce (pacing), do jednej trzeciej wcześniej obserwowanego poziomu.

Lisa Clifforde

Zoological Society of London, Wielka Brytania

Członek Grupy Roboczej EAZA ds. Dobrostanu Zwierząt

W jaki sposób zamierzacie szkolić osoby zaangażowane w ten proces?

Dotyczy to osób odpowiedzialnych zarówno za przeprowadzanie ocen, jak i za analizowanie oraz interpretowanie wyników. Korzystne może być stworzenie dokumentu z wytycznymi (na wzór Wild Planet Trust Welfare Auditing Guidance Document) w celu opisanie przebiegu procesu, a także wykorzystanie wspomnianych wcześniej kursów e-learningowych oraz zasobów wymienionych w sekcji „Dalsze materiały”.

Osoby oceniające muszą rozumieć cele oceny, aby zapobiec stronniczości i subiektywnym opiniom wynikającym z obawy przed krytyką. Kluczowe jest wyjaśnienie uczestnikom całego procesu, dokładne omówienie każdego pytania i zachęcanie do dyskusji, aby uniknąć pomyłek lub błędnych interpretacji. Cenne są również grupowe oceny praktyczne i sesje informacji zwrotnej, a także podkreślanie, jak ważne jest, by nie porównywać ze sobą poszczególnych działów ani zespołów pod kątem uzyskiwanych wyników dobrostanu.

Oceniający muszą posiadać gruntowną wiedzę na temat badanego gatunku oraz ogólne zrozumienie zasad zarządzania zwierzętami. Obejmuje to znajomość behawioru, rozróżnianie zachowań naturalnych od nieprawidłowych oraz rozpoznawanie pozytywnych i negatywnych interakcji społecznych i żywieniowych. W przypadku korzystania z urządzeń do monitorowania środowiska (np. mierników UV czy decybelomierzy), niezbędne będzie szkolenie z ich obsługi. Ważne jest, aby przekazać oceniającym, że nie muszą wiedzieć wszystkiego – przyznanie się do limitów własnej wiedzy jest cenniejsze niż podawanie błędnych informacji. EAZA promuje dzielenie się wiedzą i wsparciem, więc odpowiedzi na trudne pytania zawsze można szukać w obrębie naszej społeczności.

How is the community making this happen?

This example describes the collaboration between several zoos and aquariums in Spain and the Zoo Animal Welfare Education Center (ZAWEC) to design and implement a training program on animal welfare assessment for zoo staff. ZAWEC is a group of researchers in animal welfare based at the Vet School of the Autonomous University of Barcelona. The training program is divided into two phases. Phase I includes a set of lectures and workshops addressed to veterinarians, curators, keepers and zoo staff involved in educational activities. The lectures and workshops cover the fundamental principles of animal welfare assessment. Phase II is addressed to a sub-group of keepers and curators and deals mainly with welfare assessment before and after an environmental enrichment plan is implemented.

As part of phase II, several animals or groups of animals with welfare problems that are likely to be ameliorated through environmental enrichment are identified by ZAWEC instructors and zoo staff. An environmental enrichment program is then designed and implemented following the SPIDER approach. Emphasis is given to the importance of identifying specific objectives and monitoring the effects of environmental enrichment by assessing welfare both before and after environmental enrichment. Additionally, keepers and curators are trained in behavioural recording methodology. This training program has contributed to improve animal welfare and to set up an animal welfare assessment program run by zoo staff with the collaboration of independent researchers.

Xavier Manteca

ZAWEC, School of Veterinary Science, Autonomous University of Barcelona, Spain
Official Advisor to the EAZA Animal Welfare Working Group

Tłumaczenie grafiki: „Jak społeczność to realizuje?”

Ten przykład opisuje współpracę między kilkoma ogrodami zoologicznymi i akwariami w Hiszpanii a Centrum Edukacji ds. Dobrostanu Zwierząt w Zoo (ZAWEC) w celu zaprojektowania i wdrożenia programu szkoleniowego z zakresu oceny dobrostanu zwierząt dla personelu zoo. ZAWEC to grupa naukowców zajmujących się dobrostanem zwierząt, mająca swoją siedzibę w Szkole Weterynarii Uniwersytetu Autonomicznego w Barcelonie.

Program szkoleniowy jest podzielony na dwie fazy. Faza I obejmuje zestaw wykładów i warsztatów skierowanych do weterynarzy, kuratorów, opiekunów i pracowników zoo zaangażowanych w działalność edukacyjną. Wykłady i warsztaty obejmują podstawowe zasady oceny dobrostanu zwierząt. Faza II skierowana jest do podgrupy opiekunów i kuratorów i zajmuje się głównie oceną dobrostanu przed wdrożeniem planu wzbogacania środowiska i po jego wdrożeniu.

W ramach Fazy II instruktorzy ZAWEC i personel zoo identyfikują kilka zwierząt lub grup, u których problemy z dobrostanem mogą zostać złagodzone poprzez wzbogacenie środowiska. Następnie projektuje się i wdraża program wzbogacania środowiska, zgodnie z podejściem SPIDER.

Kładzie się nacisk na znaczenie określenia konkretnych celów i monitorowania efektów wzbogacania środowiska poprzez ocenę dobrostanu zarówno przed, jak i po działaniach wzbogacających środowisko. Ponadto opiekunowie i kuratorzy są szkoleni w metodologii rejestracji behawioralnej. Ten program szkoleniowy przyczynił się do poprawy dobrostanu zwierząt oraz do uruchomienia programu oceny dobrostanu zwierząt prowadzonego przez personel zoo we współpracy z niezależnymi badaczami.

Xavier Manteca

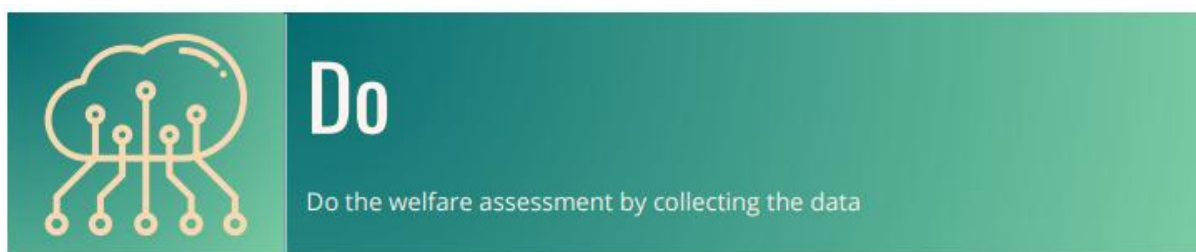
ZAWEC, Szkoła Nauk Weterynaryjnych, Uniwersytet Autonomiczny w Barcelonie, Hiszpania
Oficjalny Doradca Grupy Roboczej EAZA ds. Dobrostanu Zwierząt”

W jaki sposób zamierzacie komunikować plany i wyniki?

Kluczowe jest, aby cały zespół zoo rozumiał, że program oceny dobrostanu zwierząt służy jako szansa na podkreślenie obszarów pozytywnego dobrostanu, a nie tylko aspektów negatywnych. Zapewnia to formalną możliwość wprowadzania ulepszeń, często koncentrując się na obszarach, które zespoły same zidentyfikowały i w których same oczekują zmian.

Dokumentowanie proponowanych ulepszeń zapewnia jasność i ustanawia formalny proces. Włączanie odpowiednich zespołów opiekunów w sesje rozwiązywania problemów oraz zasięganie ich porad i opinii przed podjęciem działań jest niezbędne do podejmowania najlepszych decyzji – pozwala to wykorzystać ich wiedzę fachową i buduje ich zaangażowanie.

Organizowanie comiesięcznych sesji pytań i odpowiedzi, zamiast polegania wyłącznie na wiadomościach e-mail, sprzyja efektywnemu dialogowi. Udostępnianie wyników ocen, wspólne generowanie pomysłów oraz dystrybucja Listy Działań na rzecz Dobrostanu (Welfare Action List) pomagają personelowi zrozumieć, jak ich wysiłek wkładany w oceny przekłada się na realny postęp. Dzielenie się „historiami sukcesu” oraz aktywne zaangażowanie zespołu są kluczowe, aby inspirować pracowników i budować ich poczucie współodpowiedzialności za program.

Tłumaczenie grafiki: DZIAŁAJ

Przeprowadź ocenę dobrostanu, zbierając dane

W jaki sposób zamierzacie monitorować postępy?

- Kto będzie pilnował przestrzegania harmonogramu?
- Czy wdrożyliście system informowania zespołów o postępach oraz procedurę zadawania pytań i przekazywania opinii?

Gdy już zaplanujesz proces oceny, jego realizacja powinna być zgodna z planem. Rozpocznij od testu pilotażowego, a następnie odpowiednio dostosuj plan. Wyznacz osobę do koordynowania kwestii „kto, co i kiedy”, która będzie pełnić rolę punktu kontaktowego i zadba o dostępność zasobów niezbędnych do przeprowadzenia ocen.

Different assessments may be used for different taxa or species, be conducting an indepth species-specific assessment on an animal(s), or you may choose to use a more generalised assessment if you would like to conduct a large number of assessments, across a large number of animals.

Maintain regular communication with the teams throughout the process. This helps them see the assessments as part of the entire programme rather than just a task. Keep the teams informed about the number of assessments completed, the next steps, and actively seek feedback to enhance improve the process and to promote team engagement. Viewing the programme as an ongoing process is key and reassuring that it is an opportunity for positive change, and not a personally critical process.

Downloadable copies of both these assessments and more, can be found on in the EAZA Animal Welfare Assessments Library.

Tłumaczenie grafiki: „Różne metody ocen są wykorzystywane dla różnych taksonów lub gatunków. Można przeprowadzić szczegółową ocenę specyficzną dla pojedynczego gatunku lub osobnika, albo wybrać bardziej uogólnioną ocenę, jeśli planuje się przeprowadzenie dużej liczby ocen dla wielu różnych zwierząt.

Utrzymuj regularną komunikację z zespołami przez cały proces. Pomaga im to postrzegać oceny jako część całego programu, a nie tylko jako pojedyncze zadanie. Informuj zespoły o liczbie ukończonych ocen, kolejnych krokach oraz aktywnie szukaj informacji zwrotnych, aby ulepszyć proces i promować zaangażowanie zespołu. Postrzeganie programu jako procesu ciągłego jest kluczowe i uspokajające- zapewnia, że jest to okazja do pozytywnej zmiany, a nie krytyczna ocena osobista.

Kopie obu tych ocen [widocznych na obrazku: Welfare Assessment (Wild Planet Trust) i BIAZA Animal Welfare Audit] oraz innych, są dostępne do pobrania w Bibliotece Ocen Dobrostanu Zwierząt EAZA.”

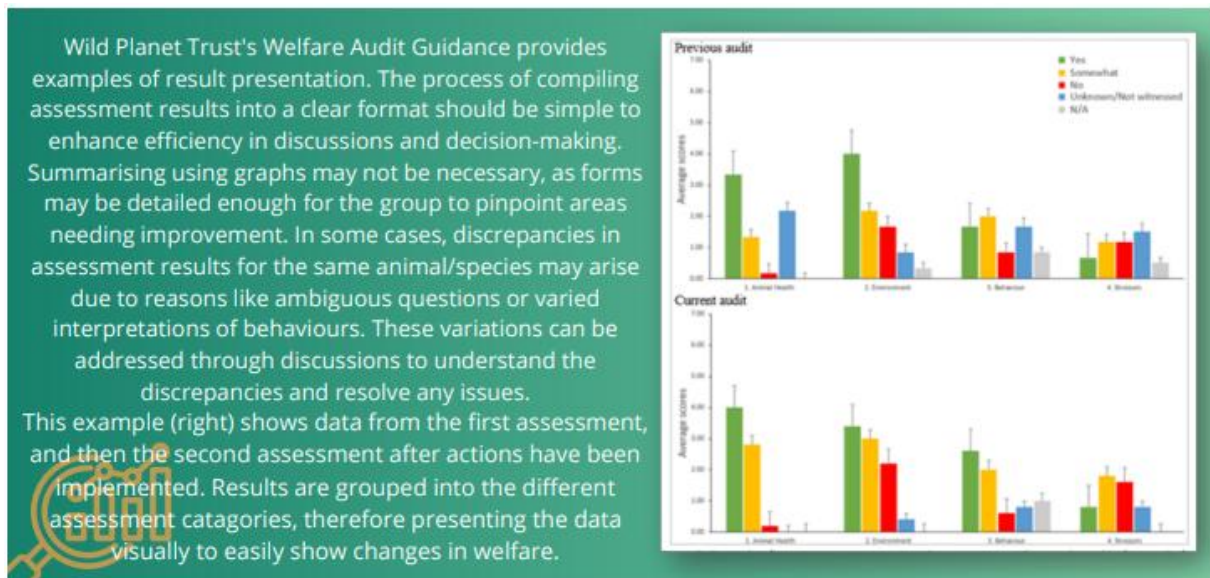
Tłumaczenie grafiki: ANALIZUJ

Zrozum, co dane mówią Ci o dobrostanie zwierzęcia

Co mówią Wam dane?

- Co dane sugerują na temat dobrostanu zwierzęcia (zwierząt)?
- Czy są sugestie wskazujące na dobry dobrostan oraz obszary dobrostanu, które wymagają poprawy?
- Czy wszyscy oceniający są zgodni, czy wyniki niektórych ocen są różne? Dlaczego?
- Co to oznacza?

- Czego nie wiemy i na temat czego brakuje nam badań/zrozumienia?
- Czy czujecie, że zastosowana została wystarczająca wiedza z zakresu nauki o dobrostanie i znajomość taksonów, aby mieć pewność co do wyniku analizy danych? Czy istnieje potrzeba dodatkowego szkolenia naukowego?
- Czy wzięliście pod uwagę ograniczenia zastosowanej metody oceny, na przykład wskaźniki rezultatów (output measures) w porównaniu ze wskaźnikami wejściowymi (input measures) oraz wszelkie brakujące, istotne dane?

Tłumaczenie grafiki: „Wytyczne Audytu Dobrostanu (Welfare Audit Guidance) Fundacji Wild Planet Trust zawierają przykłady prezentacji wyników ocen w przejrzystym formacie. Proces kompilacji danych powinien być prosty, aby zwiększyć efektywność dyskusji i podejmowania decyzji.

Podsumowanie za pomocą wykresów może nie być konieczne, ponieważ formularze mogą być wystarczająco szczegółowe, aby grupa mogła precyzyjnie określić obszary wymagające poprawy. W niektórych przypadkach mogą pojawić się rozbieżności w wynikach ocen dla tego samego zwierzęcia/gatunku z powodu niejednoznacznych pytań lub różnej interpretacji zachowań. Te różnice można rozwiązać poprzez dyskusje w celu zrozumienia rozbieżności i usunięcia wszelkich problemów.

Ten przykład graficzny (po prawej) prezentuje wyniki uzyskane podczas pierwszej oceny oraz dane z oceny kontrolnej, wykonanej już po interwencji. Organizacja wyników w zróżnicowane kategorie pozwala na ich czytelną prezentację, umożliwiając tym samym łatwe śledzenie postępów w zakresie dobrostanu.”

Podczas analizowania danych z oceny kluczowe jest zrozumienie, co one mówią o dobrostanie zwierzęcia, a czego nie są w stanie wykazać. Każda ocena ma swoje ograniczenia; nasza zdolność do zbierania wszechstronnych danych dla każdego gatunku jest limitowana, a wymagania dotyczące dobrostanu wszystkich gatunków nie są jeszcze w pełni poznane. W związku z tym wnioski płynące z oceny mogą się różnić.

Pamiętaj, że żadna ocena nie jest bezbłędna, a zdobycie dodatkowych informacji może pomóc w lepszym zrozumieniu potrzeb zwierzęcia. Jeśli w ocenie brakuje pewnych danych, nie należy interpretować tego jako braku problemów z dobrostanem; wskazuje to raczej na potrzebę pogłębionej analizy. Na przykład konieczne może być zbadanie potrzeb żywieniowych gatunku na

różnych etapach życia. Pomocne może być skonsultowanie się z dietetykiem w zoo, odwołanie się do Wytycznych EAZA ds. Najlepszych Praktyk (Best Practice Guidelines) lub przegląd literatury naukowej.

Zrozumienie potrzeb i zachowań zwierzęcia jest niezbędne podczas interpretacji danych, aby zapobiec błędom, które mogłyby prowadzić do przeoczenia problemów z dobrostanem, podjęcia niewłaściwych działań lub próby zmiany pozytywnych zachowań (wynikających z błędnych założeń). W obszarach, w których błędne interpretacje są powszechne (np. behavior), konieczne może być przeszkolenie zespołu w celu podniesienia poziomu wiedzy.

Jednakże wykorzystanie odpowiedniego szablonu oceny, zaangażowanie zespołu posiadającego wiedzę o gatunku i samym procesie oraz świadome podejście do analizy i uświadomienie sobie ograniczeń metodologicznych, z dużym prawdopodobieństwem pozwoli wskazać obszary, w których można znacząco poprawić dobrostan zwierząt.

Tłumaczenie grafiki: POSTĘP

Zidentyfikuj obszary dobrego dobrostanu oraz obszary, w których dobrostan wymaga poprawy. Ustal priorytety, rozwiąż problemy i działaj.

W jaki sposób zamierzacie wykorzystać wyniki oceny, aby rozwijać dobrostan oraz udoskonalać sam Program Oceny Dobrostanu Zwierząt?

- Jakie obszary zostały zidentyfikowane jako wskazujące na wysoki poziom dobrostanu? Czy można je wykorzystać jako wzór (dobre praktyki)?
- W jaki sposób zamierzacie ustalać priorytety dla obszarów wymagających poprawy?
- Czy sesja burzy mózgów z odpowiednimi zespołami mogłaby być pomocna w wymianie wiedzy i pomysłów?
- Czy stworzyliście proces zgłaszania propozycji zmian, które będą przedstawiane kierownictwu?
- sprawdziliście (dokonaliście ewaluacji), czy wdrożone działania faktycznie poprawiły dobrostan?
- Dokonajcie oceny waszego Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt – czy sprawdził się on jako narzędzie do poprawy dobrostanu i jak można go ulepszyć?

Ważne jest, aby pamiętać i przypominać wszystkim uczestnikom programu, że oceny dobrostanu stanowią okazję zarówno do identyfikacji obszarów wymagających poprawy, jak i tych, w których dobrostan już teraz stoi na wysokim poziomie. Obszary te mogą służyć jako wzór do naśladowania w innych sekcjach zoo. Warto je również udostępniać szerszej społeczności zoologicznej jako przykłady dobrych praktyk. Zespół ds. komunikacji Biura Wykonawczego EAZA zawsze chętnie przyjmuje przykłady najlepszych praktyk, którymi możemy dzielić się w naszych mediach społecznościowych i podczas spotkań.

W miejscach, gdzie zidentyfikowano potrzebę zmian, można stworzyć Listę Priorytetów Dobrostanu, ułatwiającą organizację działań. Należy ją opracować we współpracy z zespołami pracowników, aby wspólnie przeanalizować dane z ocen i wypracować nowe rozwiązania. Zespół opiekunów zwierząt powinien odgrywać kluczową rolę w rozmowach na temat rozwiązywania problemów, w których uczestniczyć mogą także inni specjaliści, np. lekarze weterynarii czy eksperci ds. dobrostanu.

Generated ideas can be formally presented for approval to implement changes and maintain a record of actions and outcomes. This process involves requesting proposed changes to be documented on a **Welfare Proposal Form**.

Proposals can range from simple requests like adding three more water sources in the enclosure, to more complex ones like doubling the size of the wading birds' wallow to prevent overcrowding and aggression.

Additionally, this form can double as a budget request when necessary. Not all proposed actions may result in improved welfare, so conducting a follow-up assessment is crucial. Further brainstorming sessions and completion of Welfare Proposal Forms may be necessary.

The image shows a 'WELFARE PROPOSAL FORM' with the following fields:

- Proposer:
- Date:
- Animal:
- Area:
- Welfare issue identified:
- Proposed change:
- Curator approval:
- Veterinary approval:
- Further comments:

Tłumaczenie grafiki: „Wygenerowane pomysły mogą być formalnie przedstawiane do zatwierdzenia w celu wdrożenia zmian oraz prowadzenia rejestru działań i rezultatów. Proces ten wymaga, aby proponowane zmiany były dokumentowane na Formularzu Propozycji Dobrostanu (Welfare Proposal Form).

Propozycje mogą obejmować zarówno proste prośby, takie jak dodanie trzech kolejnych źródeł wody na wybiegu, jak i bardziej złożone, takie jak podwojenie rozmiaru brodziku dla ptaków brodzących w celu zapobieżenia zatłoczeniu i agresji. Dodatkowo, w razie potrzeby, formularz ten może służyć jako wniosek budżetowy.

Ponieważ nie wszystkie proponowane działania muszą skutkować poprawą dobrostanu, kluczowe jest przeprowadzenie oceny kontrolnej. Konieczne mogą być dalsze sesje burzy mózgów i wypełnianie Formularzy Propozycji Dobrostanu.”

WELFARE PRIORITY LIST					
PRIORITY GROUP	EASE OF CHANGE (1=easiest)	ANIMAL ID / TANK	BUDGET APPROVAL NEEDED?	WELFARE PROJECT FORM REFERENCE	RESPONSIBLE PERSON
High	1				
High	3				
High	5				
Medium	1				
Medium	3				
Medium	2				
Medium	2				
Low	4				
Low	1				
Low	1				
Low	5				

High priority welfare changes needed. Some easier than others but all treated as high priority

Low priority welfare changes needed, however some easy 'quick wins' which could be implemented straight away

Using the analysis of your assessment results to promote change is crucial for advancing welfare in your institution through the Animal Welfare Assessment Programme. Creating a **Welfare Priority List** can be extremely useful to organise and prioritise actions. Some solutions may be quick fixes, like adding more drinking points to address territorial behavior. However, some improvements may require further consideration and discussion with the zookeeper team and other experts. Implementing these quick fixes can lead to immediate positive impacts on welfare and boost team morale. Balancing quick wins and larger projects is essential to maintain motivation and highlight the programme's success. A further example of a Priority/Action List in the **BIAZA Animal Welfare Toolkit**, which can be found on the EAZA Animal Welfare Page.

Tłumaczenie grafiki: Wykorzystanie analizy wyników oceny do promowania zmian jest kluczowe dla poprawy dobrostanu w Waszej instytucji za pośrednictwem Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt. Stworzenie Listy Priorytetów Dobrostanu (Welfare Priority List) może być niezwykle przydatne do organizowania i priorytetyzowania działań.

Niektóre rozwiązania mogą być szybkimi poprawkami (quick fixes), takimi jak dodanie większej liczby punktów do picia w celu rozwiązania problemów z zachowaniem terytorialnym. Jednakże, niektóre ulepszenia mogą wymagać dalszego rozważenia i dyskusji z zespołem opiekunów zwierząt i innymi ekspertami.

Wdrażanie tych szybkich poprawek może prowadzić do natychmiastowych pozytywnych skutków w zakresie dobrostanu i podnieść morale zespołu. Równoważenie szybkich sukcesów z większymi projektami jest niezbędne do utrzymania motywacji i podkreślenia sukcesu programu. Dalszy przykład Listy Priorytetów/Działań można znaleźć w Zestawie Narzędzi BIAZA ds. Dobrostanu Zwierząt (BIAZA Animal Welfare Toolkit), dostępnym na Stronie EAZA poświęconej Dobrostanowi Zwierząt.

Etykiety na Liście (Tłumaczenie objaśnień):

- *High priority welfare changes needed. Some easier than others but all treated as high priority (Wymagane zmiany o wysokim priorytecie w zakresie dobrostanu. Niektóre łatwiejsze niż inne, ale wszystkie traktowane jako wysoki priorytet.)*
- *Low priority welfare changes needed, however some easy 'quick wins' which could be implemented straight away (Wymagane zmiany o niskim priorytecie w zakresie dobrostanu, jednak niektóre łatwe "szybkie sukcesy", które można by wdrożyć od razu.)*

Welfare Action Lists can be designed in many different ways to suit your organisation. The essential elements to include are the species, the action(s) required, priorities and time frames set, and monitoring of completion dates and ongoing actions. More information on this example from the Wild Planet Trust, can be found on the [EAZA Animal Welfare Page](#).

Species	Scientific Name	Enclosure	Date of Review	Date of Carer's approval	Welfare Audit Action	Completed (Y/N)	Date of Completion	Cost (approx.)	Comments
Spp.	Spp.	E1	5/1/19	23/1/19	Continue monitoring and alleviate ongoing health problems	Ongoing		N/A	Ongoing as of 22/3/19
					Improve heating and lighting in the indoor area	Yes	1/3/19	£££	
					Provide more elevated platforms	Yes	1/3/19	£	
					Increase extent, complexity and density of branching indoors and outdoors	No		££	
					Provide substrate in the outdoor area	Ongoing		£	Ongoing as of 22/3/19
					Provide shelters outside	Ongoing		£	Ongoing as of 22/3/19

Tłumaczenie grafiki: Listy Działań na rzecz Dobrostanu (Welfare Action Lists) można projektować na wiele różnych sposobów, aby pasowały do konkretnej organizacji.

Kluczowe elementy, które należy uwzględnić, to:

gatunek, wymagane działanie (działania), ustalone priorytety i ramy czasowe, monitorowanie dat ukończenia i bieżących działań.

Więcej informacji na temat tego przykładu z Fundacji Wild Planet Trust można znaleźć na Stronie EAZA poświęconej Dobrostanowi Zwierząt.

Zaleca się rejestrowanie zmian zgodnie z procedurami danej instytucji, aby móc śledzić postępy w czasie. Po zidentyfikowaniu obszarów do poprawy, ustaleniu priorytetów oraz opracowaniu i wdrożeniu rozwiązań, niezbędne jest przeprowadzenie ponownej oceny (reassessment), aby zweryfikować skuteczność wprowadzonych zmian.

Moment przeprowadzenia ponownej oceny zależy od rodzaju podjętego działania – na przykład rozwiązanie problemu agresji społecznej może wymagać natychmiastowej kontroli, podczas gdy wprowadzenie nowych struktur na wybiegu może wymagać dłuższego czasu, zanim zaobserwujemy trwałe zmiany w zachowaniu.

Sporządzenie listy wymagań dotyczących dobrostanu oraz ustalenie priorytetów i pożądanych rezultatów jest również przydatnym narzędziem do zmierzenia sukcesu Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt we wprowadzaniu realnych zmian. Daje to okazję do ewaluacji (patrz sekcja „Oceń” poniżej) i może działać niezwykle motywująco na zaangażowany personel. Warto również prezentować postępy zespołu przed Radą lub zarządem oraz zespołem ds. komunikacji.

How is the community making this happen?

Following the completion of a welfare assessment for a specific animal, species or exhibit the assessment is forwarded to the zoo's welfare coordinator. The coordinator then analyses and summarizes the findings into a Welfare Report and Action Plan. The welfare report includes details such as the animal/species/exhibit assessed, the assessment date, and the assessor's information. It also provides a summary of scores for each section, covering the five welfare domains. These scores serve as benchmarks for comparing welfare across different areas and subsequent assessments. Graphical representations of the scores help identify areas requiring intervention, such as instances where an animal scores well in health but lower in choice and control.

These results inform the development of the Welfare Action Plan. The Welfare Action Plan, stemming from the report, guides head sections in prioritising interventions and tracking necessary improvements for specific animals. It outlines identified and potential welfare issues, proposed solutions, corrective actions, responsible personnel, and intervention deadlines. Additionally, the reports highlight any missing information essential for future assessments and suggests research projects to address these gaps. Every three months, the welfare committee convenes to review recent welfare action plans, identifying any outstanding corrective actions and ensuring interventions are appropriately prioritized and escalated when necessary. Annual comparisons of data are conducted to assess improvement in welfare indicators over time.

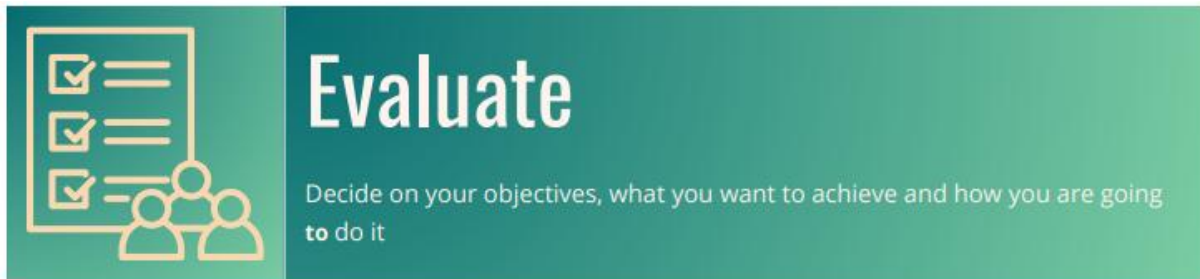
Elly Neumann
Jerusalem Zoo and Aquarium, Israel
Member of the EAZA Animal Welfare Working Group

Tłumaczenie grafiki: „Jak społeczność to realizuje?”

Po zakończeniu oceny dobrostanu dla konkretnego zwierzęcia, gatunku lub ekspozycji, ocena jest przekazywana koordynatorowi ds. dobrostanu w zoo. Koordynator następnie analizuje i podsumowuje ustalenia w Raporcie Dobrostanu i Planie Działania. Raport dobrostanu zawiera szczegóły, takie jak oceniane zwierzę/gatunek/ekspozycja, data oceny oraz informacje o osobie oceniającej. Zawiera również podsumowanie punktacji dla każdej sekcji, obejmującej pięć domen dobrostanu. Te wyniki służą jako punkty odniesienia do porównywania dobrostanu w różnych obszarach i kolejnych ocenach. Graficzne przedstawienie wyników pomaga zidentyfikować obszary wymagające interwencji, np. w sytuacjach, gdy zwierzę uzyskuje dobrą ocenę w zakresie zdrowia, ale niższą w zakresie wyboru i kontroli.

Te wyniki stanowią podstawę do opracowania planu działania na rzecz dobrostanu. Plan ten, wywodzący się z raportu, prowadzi kierowników sekcji w ustalaniu priorytetów interwencji i śledzeniu niezbędnych ulepszeń dla określonych zwierząt. Określa on zidentyfikowane i potencjalne problemy z dobrostanem, proponowane rozwiązania, działania korygujące, osoby odpowiedzialne i terminy interwencji. Ponadto, raporty podkreślają wszelkie brakujące informacje kluczowe dla przyszłych ocen i sugerują projekty badawcze mające na celu uzupełnienie tych luk. Co trzy miesiące zbiera się komitet ds. działań na rzecz dobrostanu, aby przeglądać ostatnie plany, identyfikować wszelkie zaległe działania korygujące oraz zapewniać odpowiednie priorytety i eskalację interwencji, gdy jest to konieczne. Przeprowadzane są roczne porównania danych w celu oceny poprawy wskaźników dobrostanu w czasie.

Elly Neumann,
Zoo i Akwarium Jerozolimy, Izrael,
Członek Grupy Roboczej EAZA ds. Dobrostanu Zwierząt”

Tłumaczenie grafiki: Oceń (lub: Ewaluuj)

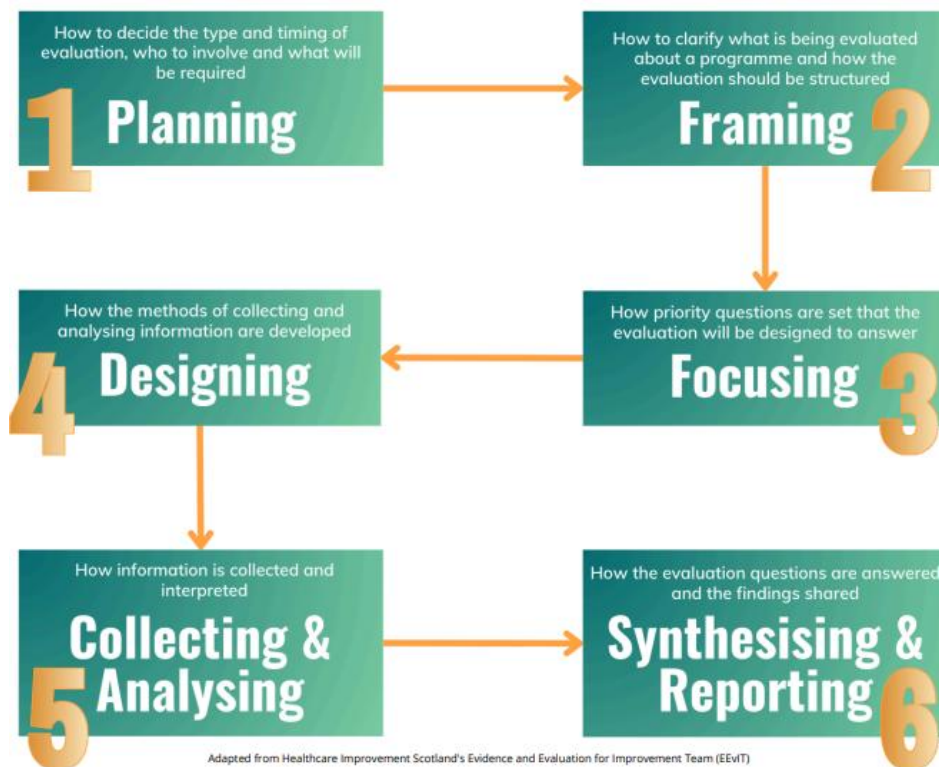
Zdecydujcie o Waszych celach, o tym, co chcecie osiągnąć i jak zamierzacie to zrobić.

Czy Wasz Program Oceny Dobrostanu Zwierząt spełnia swoje zadanie (jest fit-for-purpose)?

- Jakich kryteriów jakości zamierzacie użyć do jego oceny?
- Jak oceniacie dotychczasową jakość Waszego programu?
- W jaki sposób można go ulepszyć?

Aby Program Oceny Dobrostanu Zwierząt był wartościowy i przynosił wymierne rezultaty, niezbędna jest jego regularna ewaluacja. Pozwala ona zrozumieć wartość programu, ukierunkować działania na poprawę jego jakości oraz skutecznie zarządzać przyszłymi udoskonaleniami.

Pamiętajcie, że przedmiotem tej ewaluacji jest sam system (program) oceny, a nie wyniki poszczególnych kontroli dobrostanu konkretnych zwierząt.

Adapted from Healthcare Improvement Scotland's Evidence and Evaluation for Improvement Team (EEiT)

Tłumaczenie grafiki:

1 Planowanie	<i>Jak zdecydować o typie i terminie ewaluacji, kogo zaangażować i co będzie wymagane.</i>
2 Ustalanie Ram	<i>Jak wyjaśnić, co dokładnie jest oceniane w programie i jak ewaluacja powinna być ustrukturyzowana.</i>
3 Koncentrowanie	<i>Jak ustalone są priorytetowe pytania, na które ewaluacja ma dostarczyć odpowiedzi.</i>
4 Projektowanie	<i>Jak opracowywane są metody zbierania i analizowania informacji.</i>
5 Zbieranie i Analizowanie	<i>Jak zbierane i interpretowane są informacje.</i>
6 Syntetyzowanie i Raportowanie	<i>Jak udzielane są odpowiedzi na pytania ewaluacyjne i jak udostępniane są ustalenia (wyniki).</i>

Te kroki mogą służyć jako pomocny przewodnik, pozwalający zachować przejrzystość procesu. Aby skutecznie ocenić Wasz program, należy zbadać jego wydajność, jakość oraz obszary wymagające udoskonalenia.

Przykładowym pytaniem dotyczącym kryteriów jakości może być: „Czy zespoły opiekunów aktywnie uczestniczą w tym procesie?”. Odpowiedzi można uzyskać poprzez ankiety internetowe lub bezpośrednie dyskusje. Inne pytania, które warto rozważyć, to:

- „Czy osiągnęliśmy zaplanowane cele dotyczące liczby zwierząt i gatunków w wyznaczonych ramach czasowych?”
- „Czy jesteśmy w stanie wskazać konkretne ulepszenia dobrostanu wynikające bezpośrednio z realizacji tego programu?”
- „Czy pojawiły się nieoczekiwane przeszkody spowalniające postęp i jak możemy im zaradzić?”

Częstotliwość formalnych ewaluacji programu może się różnić w zależności od stopnia jego zaawansowania. Nowo wdrożony program może wymagać comiesięcznych podsumowań, aby skutecznie śledzić jego rozwój. Z kolei program ugruntowany może być oceniany raz w roku. Niemniej jednak bieżące, nieformalne kontrole pozwalają na szybkie rozwiązywanie wszelkich problemów jakościowych, które mogą pojawić się na bieżąco.

How is the community making this happen?

At Lincoln Park Zoo, we began our welfare assessment process with a species-general welfare assessment tool. After 2.5 years of using this tool zoo-wide, we examined whether there was evidence of systematic differences in welfare scores across taxa, as this could be indicative that our tool was not equally serving all the species in our care. We analyzed tools completed for 174 different species including mammals, birds, reptiles, amphibians, fish and invertebrates, and found that mammals scored higher than all other groups. We also found that raters were more likely to choose "not applicable" for non-mammals. These findings sparked a careful

review of items and discussions with scientists, care staff, veterinary staff and behavioral husbandry experts, resulting in a modified tool intended to broaden the taxonomic relevance. We also removed the option to choose "not applicable" for items that we judged to be relevant for all species. In this open-access publication, you can view the findings of our evaluation, the original tool, and the modified tool in use now. We've also launched tailored tools for some species and roles. In the future, we will again assess and adjust our program as needed to continually try to have the most effective program for evaluating and enhancing welfare for all animals in our care.

Katherine A. Cronin

**Director, Animal Welfare Science Program, Lincoln Park Zoo
Official Advisor to the EAZA Animal Welfare Working Group**

O'Brien, S. L. & Cronin, K. A. (2023). Doing better for understudied species: Evaluation and improvement of a species-general animal welfare assessment tool for zoos. *Applied Animal Behaviour Science*, 264, 105965.

Tłumaczenie grafiki: „Jak społeczność to realizuje?”

W Lincoln Park Zoo rozpoczęliśmy proces oceny dobrostanu od narzędzia ogólnego dla gatunków. Po 2,5 roku używania tego narzędzia w całym zoo, zbadaliśmy, czy istnieją dowody na systematyczne różnice w wynikach dobrostanu między taksonami, ponieważ mogłoby to wskazywać, że nasze narzędzie nie służyło wszystkim gatunkom w naszej opiece w równym stopniu.

Przeanalizowaliśmy narzędzia wypełnione dla 174 różnych gatunków, w tym ssaków, ptaków, gadów, płazów, ryb i bezkręgowców. Stwierdziliśmy, że ssaki uzyskały wyższe wyniki niż wszystkie inne grupy. Odkryliśmy również, że osoby oceniające chętniej wybierały opcję „nie dotyczy” dla zwierząt innych niż ssaki.

Te ustalenia skłoniły do ostrożnego przeglądu pozycji i dyskusji z naukowcami, personelem opiekuńczym, personelem weterynaryjnym i personelem ds. hodowli behawioralnej, co zaowocowało zmodyfikowanym narzędziem mającym na celu poszerzenie jego znaczenia taksonomicznego. Usunęliśmy również opcję wyboru „nie dotyczy” dla pozycji, które powinny być istotne dla wszystkich gatunków.

W tej publikacji o otwartym dostępie możecie zobaczyć wyniki naszej oceny, oryginalne narzędzie i zmodyfikowane narzędzie, którego używamy obecnie. Uruchomiliśmy również dostosowane narzędzia dla niektórych gatunków i ról. W przyszłości ponownie ocenimy i dostosujemy nasz program, aby nieustannie dążyć do stworzenia najbardziej efektywnego programu do oceny i poprawy dobrostanu dla wszystkich zwierząt pod naszą opieką.

Katherine A. Cronin,

Dyrektor Programu Nauki o Dobroście Zwierząt, Lincoln Park Zoo,
Oficjalny Doradca Grupy Roboczej EAZA ds. Dobrostanu Zwierząt”

Podsumowanie

Program Oceny Dobrostanu Zwierząt obejmuje szereg procesów, których celem jest wzmacnianie dobrostanu pozytywnego, a jego filarem jest sama procedura oceny. Kluczowe jest uświadomienie sobie, że w tym przypadku nie istnieje jeden uniwersalny model (zasada *one-size-fits-all*).

Wasza Polityka Dobrostanu Zwierząt (Animal Welfare Policy) powinna opisywać całościowe podejście organizacji do tego zagadnienia i wskazywać na program oceny jako jedno z kluczowych działań promujących dobrostan. Program ten powinien być „szyty na miarę” – dopasowany do potrzeb Waszej instytucji, dostarczający istotnych informacji, zrozumiały dla pracowników i umożliwiający realne wprowadzanie ulepszeń.

Aby zapewnić skuteczność i ciągłość programu, należy angażować zespoły poprzez pozytywną komunikację i postrzegać proces jako szansę na rozwój. Dla trwałego sukcesu niezbędne jest działanie w ciągłym cyklu, obejmującym:

- dokładne planowanie,
- przeprowadzanie ocen,
- analizę wyników,
- wdrażanie ulepszeń,
- oraz ocenę skuteczności samego programu.

EAZA uznaje, że ustanowienie pełnego Programu Oceny Dobrostanu Zwierząt wymaga czasu i będzie procesem ewoluującym wraz z postępem nauki i zdobywanym doświadczeniem. Biuro Wykonawcze EAZA oraz Grupa Robocza ds. Dobrostanu Zwierząt mają nadzieję, że niniejszy przewodnik oraz powiązane z nim zasoby okażą się dla Państwa realnym wsparciem w tym procesie.

PLAN 	☐ What are the primary objectives of the programme? ☐ Who are the stakeholders? ☐ What are the timeframes? ☐ What assessment form are you going to use? ☐ How are you going to use the results? ☐ How are you going to train those involved in the process? ☐ How are you going to communicate the plans and results?
DO 	☐ Does everyone understand the plan? ☐ How are you going to monitor progress?
ANALYSE 	☐ What are the data telling you?
PROGRESS 	☐ How are you going to use the assessment results to progress welfare?
EVALUATE 	☐ Is your Animal Welfare Assessment Programme fit for purpose? ☐ What quality criteria are you going to use? ☐ How can it be improved? ☐ What is the quality of your programme?
RESOURCES TO DEVELOP 	☐ Animal Welfare Policy ☐ Animal Welfare Assessment Procedure ☐ Animal Welfare Assessment Forms/Templates ☐ Guidance resources for assessors ☐ Your assessment schedule ☐ Welfare Action List (prioritising) ☐ Welfare Proposal Form ☐ Programme Evaluation quality process

Tłumaczenie grafiki:

PLAN (Planowanie)

Jakie są główne cele programu?

Kim są interesariusze?

Jakie są ramy czasowe?

Jakiego formularza oceny zamierzacie użyć?

Jak zamierzacie wykorzystać wyniki?

Jak zamierzacie przeszkolić osoby zaangażowane w proces?

Jak zamierzacie komunikować plany i wyniki?

DO (Działanie)

Czy wszyscy rozumieją plan?

Jak zamierzacie monitorować postęp?

ANALYSE (Analiza)

Co mówią Wam dane?

PROGRESS (Postęp)

Jak zamierzacie wykorzystać wyniki oceny do poprawy dobrostanu?

EVALUATE (Ocena)

Czy Wasz Program Oceny Dobrostanu Zwierząt jest odpowiedni do celu?

Jakich kryteriów jakości zamierzacie użyć?

Jak można go ulepszyć?

Jaka jest jakość Waszego programu?

Dodatkowe materiały

Scientific Publications:

- Benn AL, McLelland DJ, Whittaker AL. **A Review of Welfare Assessment Methods in Reptiles, and Preliminary Application of the Welfare Quality® Protocol to the Pygmy Blue-Tongue Skink, Tiliqua adelaidensis, Using Animal-Based Measures.** Animals (Basel). 2019 Jan 17;9(1):27. doi: 10.3390/ani9010027. PMID: 30658490; PMCID: PMC6356264.
- Hawkins P, Morton DB, Burman O, et al. **A guide to defining and implementing protocols for the welfare assessment of laboratory animals: eleventh report of the BVAAWF/FRAME/RSPCA/UFAW Joint Working Group on Refinement.** Laboratory Animals. 2011;45(1):1-13. doi:10.1258/la.2010.010031
- Jones N, Sherwen SL, Robbins R, McLelland DJ, Whittaker AL. **Welfare Assessment Tools in Zoos: From Theory to Practice.** Vet Sci. 2022 Apr 1;9(4):170. doi: 10.3390/vetsci9040170. PMID: 35448668; PMCID: PMC9025157.
- Kagan R, Carter S, Allard S. **A Universal Animal Welfare Framework for Zoos.** J Appl Anim Welf Sci. 2015;18 Suppl 1(sup1):S1-10. doi: 10.1080/10888705.2015.1075830. PMID: 26440493; PMCID: PMC4673521.
- Low, P. **The Cambridge Declaration on Consciousness.** Proceedings of the Francis Crick Memorial Conference, Churchill College, Cambridge University, July 7 2012, pp 1-2
- Wolfensohn S, Shotton J, Bowley H, Davies S, Thompson S, Justice WSM. **Assessment of Welfare in Zoo Animals: Towards Optimum Quality of Life.** Animals (Basel). 2018 Jul 4;8(7):110. doi: 10.3390/ani8070110. PMID: 29973560; PMCID: PMC6071229.

Websites & E-courses:

- Caring For Wildlife - The World Zoo and Aquarium Animal Welfare Strategy - Translated into multiple languages, and includes excellent practical examples
- Wild Welfare - free e-course, online resources
- Coursera - free e-courses (search 'Animal Welfare'. Animal Behaviour & Welfare by The University of Edinburgh is recommended)
- ZooMonitor - Free behavioural monitoring tool developed by Lincoln Park Zoo's Animal Welfare Science Programme
- Species 360 - Care and Welfare Webinars - open access
- Royal Veterinary College, University of London - Development of welfare assessments
- Four Paws International - Animal welfare assessment framework
- Evidence and Evaluation Improvement, Healthcare Improvement Scotland